

Īpašais ziņojums

**Vai Komisijas sistēma
darbības rezultātu
novērtēšanai attiecībā
uz lauksaimnieku
ienākumiem ir labi
izstrādāta un balstīta
uz pamatotiem datiem**

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis +352 4398-1

E-pasts: eca-info@eca.europa.eu
Internets: <http://eca.europa.eu>

Twitter: @EUAuditorsECA
YouTube: EUAuditorsECA

Plašāka informācija par Eiropas Savienību ir pieejama portālā *Europa* (<http://europa.eu>).

Luksemburga: Eiropas Savienības Publikāciju birojs, 2016. gads

Print	ISBN 978-92-872-4037-8	ISSN 1831-0877	doi:10.2865/05783	QJ-AB-16-001-LV-C
PDF	ISBN 978-92-872-4005-7	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/259412	QJ-AB-16-001-LV-N
EPUB	ISBN 978-92-872-4028-6	ISSN 1977-5717	doi:10.2865/882361	QJ-AB-16-001-LV-E

© Eiropas Savienība, 2016. gads

Reproducēšana ir atļauta, ja tiek norādīts avots.

Attēls 12. lappusē ir publicēts ar ESAO piekrišanu.

© OECD (2003), *Farm Household Income: Issues and Policy Responses*, OECD Publishing, Paris.

DOI: <http://dx.doi.org/10.1787/9789264099678-en>

Īpašais ziņojums

**Vai Komisijas sistēma
darbības rezultātu
novērtēšanai attiecībā
uz lauksaimnieku
ienākumiem ir labi
izstrādāta un balstīta
uz pamatotiem datiem**

(saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu)

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti atsevišķu budžeta jomu vai vadības aspektu lietderības un atbilstības revīzijās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, konkrēti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica ERP locekļa *Augustyn Kubik* vadītā I apakšpalāta, kuras pārziņā ir izdevumu jomas, kas saistītas ar dabas resursu aizsardzību un apsaimniekošanu. Revīziju vadīja ERP locekle *Rasa Budbergytė*, un viņai palīdzēja locekles biroja vadītājs *Tomas Mackevičius* un atašejs *Maura McElhinney*, galvenais vadītājs *Helder Faria Viegas*, pamatgrupa *Sven Kölling* un *Blanka Happach*, revidenti *Ramona Bortnowschi*, *Els Brems*, *Antonio Caruda Ruiz*, *Vincent Ly-Sunnaram*, *Ioannis Papadakis*, *Maciej Szymura* un *Bertrand Tanguy*.

No kreisās uz labo: B. Happach, T. Mackevičius, S. Kölling, R. Budbergytė, H. Faria Viegas.

Punkts

Abreviatūras

Glosārijs

I-X Kopsavilkums

1–17 Ievads

1–2 Kopējās lauksaimniecības politikas un 2013. gada reformas vispārējie mērķi attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

3–5 Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda finansēto pasākumu mērķi attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

6 Lauksaimnieku ienākumi, lauku mājsaimniecību ienākums un dzīves līmenis

7–11 Komisijas datu avoti attiecībā uz ienākumiem lauksaimniecībā

12–15 Kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu rezultātu novērtēšana attiecībā uz ienākumiem no lauksaimniecības

16–17 Palātas iepriekšējās revīzijas

18–24 Revīzijas tvērums un pieeja

25–87 Apsvērumi

25–51 Komisija vēl nav izstrādājusi visaptverošu datu kopumu, lai novērtētu kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu rezultātus attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

26–32 Komisijai joprojām trūkst informācijas par lauksaimnieku ienākumiem Eiropas Savienības līmenī

33–39 Ekonomikas pārskati lauksaimniecībā ir svarīgs lauksaimniecības nozares ekonomiskās situācijas uzraudzības instruments, bet tam ir raksturīgi ierobežojumi, kas attiecas uz kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu novērtēšanu

40–51 Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls ir vispāratzīts ienākumu un uzņēmējdarbības informācijas avots attiecībā uz komerciālām lauku saimniecībām, taču tam ir ierobežojumi

52–76	Komisija un dalībvalstis ne vienmēr nodrošināja, ka pieejamie dati par lauksaimnieku ienākumiem ir pietiekami kvalitatīvi
54–58	Tika konstatētas nepilnības tajā, kā Komisija pārvalda ekonomikas pārskatus lauksaimniecībā...
59–76	...un dažās dalībvalstīs bija vērojamas nepilnības lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkla darbībā
77–87	Pieejamo datu ierobežojumi, atsevišķu kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu neskaidrie mērķi un nepilnības darbības rezultātu rādītājos ietekmē Komisijas spēju parādīt sasniegto
79–82	Tiešie maksājumi kalpo daudziem mērķiem, kuru sasniegšanu ir grūti novērtēt...
83–87	...un ar lauksaimnieku ienākumiem saistītos kopējās lauksaimniecības politikas darbības rezultātu rādītājus nevar skaidri sasaistīt ar pasākumiem un mērķu faktisko sasniegšanu
88–100	Secinājumi un ieteikumi
I pielikums.	Dalībvalstu izvēle attiecībā uz Eiropas Savienības tiešo maksājumu īstenošanu
II pielikums.	Lauksaimniecības ienākumu aprēķināšana saskaņā ar ekonomikas pārskatiem lauksaimniecībā
III pielikums.	Ienākumu aprēķināšana saskaņā ar lauku saimniecību grāmatvedības datu tīklu
IV pielikums.	Komisijas izmantotie darbības rezultātu rādītāji kopējās lauksaimniecības politikas novērtēšanai
V pielikums.	Eiropas statistikai piemērojamie kvalitātes kritēriji

Komisijas atbilde

- ELFLA:** Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai
- ELGF:** Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonds
- EPL:** Ekonomikas pārskati lauksaimniecībā
- ESAO:** Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija
- EU-SILC:** Eiropas Savienības statistika par ienākumiem un dzīves apstākļiem
- KLP:** Kopējā lauksaimniecības politika
- KUNS:** Kopīgā uzraudzības un novērtēšanas sistēma
- LESD:** Līgums par Eiropas Savienības darbību
- LSGDT:** Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls
- LSSA:** Lauku saimniecību struktūras apsekojums

Atdališana: process, kurā tiešā atbalsta maksājumus nošķir no lauksaimnieciskās ražošanas.

EPL: ekonomikas pārskati lauksaimniecībā – valsts lauksaimniecības nozares ekonomiskās situācijas analīzes galvenais instruments. Tie ir nacionālo kontu satelītkonti.

Ģimenes saimniecības ienākums: LSGDT rādītājs, kas raksturo ienākumus no lauksaimniecības saimniecībās ar nealgotiem ģimenes darbiniekiem, t. i., lauksaimnieku un viņa ģimenes locekļiem.

Lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākums: lauksaimniecisku darbību radīts ienākums, no kura atņemtas darbaspēka izmaksas, procenti par kapitāla aizņēmumu un zemes nomas maksa. To var izmantot, lai atlīdzinātu savus ražošanas faktorus, kas ir saimniecības īpašumā (pašu darbu, pašu kapitālu vai saimniecībai piederošo zemi).

Lauksaimniecības faktoru ienākums: ienākums, ko radījuši lauksaimnieciskajā ražošanā izmantotie faktori (zeme, darbs un kapitāls). To aprēķina, no bāzes cenās izteiktās lauksaimniecības produkcijas vērtības atņemot starppatēriņa, pamatkapitāla patēriņa (nolietojuma) un ražošanas nodokļu vērtību un pieskaitot (citu) ražošanas subsīdiju vērtību. Tas parasti neietver ienākumus no citiem avotiem (ar lauksaimniecību nesaistīta darbība, algas, sociālie pabalsti, ienākumi no īpašuma).

Lauksaimnieks: persona, kuras saimniecība atrodas ES teritorijā un kura veic neatkarīgu lauksaimniecisku darbību.

Lauku mājāsaimniecības ienākums: mājāsaimniecības ienākums no neatkarīgas darbības lauksaimniecībā un no darbības, kas nav saistīta ar lauksaimniecību. Lauksaimniecība var nebūt galvenais ienākumu avots.

Lauku saimniecība: vienība, kurai ir vienota vadība un kas ES teritorijā veic lauksaimniecisko darbību kā galveno vai sekundāro darbību. Vienam lauksaimniekam var būt vairākas lauku saimniecības.

LSGDT: lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls – komerciālo lauku saimniecību ienākumu un uzņēmējdarbības un kopējās lauksaimniecības politikas ietekmes novērtēšanas instruments. Tā pamatā ir uzskaites dati par vairāk nekā 80 000 lauku saimniecību visās ES dalībvalstīs.

Nacionālie konti: nacionālie konti sniedz informāciju par ekonomikas struktūru un ekonomiskās situācijas attīstību katrā dalībvalstī.

Nolietojums: aktīvu vērtības zudums novecošanas vai lietošanas rezultātā.

Novērtēšana: periodiska pierādījumu vākšana un analīze, lai izdarītu secinājumus par intervences efektivitāti un lietderību. Intervenci vērtē, pamatojoties uz rezultātiem un ietekmi politikas adresātu līmenī.

Rādītājs: izmērāms mainīgais lielums, kas sniedz noderīgu informāciju, lai varētu novērtēt, cik lielā mērā ir sasniegts mērķis.

Rīcībā esošais lauku mājāsaimniecības ienākums: kopējais ienākums no visiem avotiem, atņemot nodokļus un sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas.

Saimniecības neto ienākums: LSGDT rādītājs, kas raksturo pašas saimniecības ražošanas faktoru izmaksu segšanai pieejamo summu. To aprēķina, no saimniecības neto pievienotās vērtības atņemot īpašnieka samaksātās algas, nomas maksu un procentus.

Saimniecības neto pievienotā vērtība: LSGDT rādītājs, kas raksturo lauku saimniecības kopējo produkcijas vērtību, kurai pieskaitīti tiešie maksājumi un atņemts starppatēriņš un nolietojums. Tā ir summa, kas pieejama, lai maksātu par visiem lauku saimniecības ražošanas pamatfaktoriem (zemi, darbu un kapitālu).

Satelītkonti: konti, kas izveidoti uz nacionālo kontu pamata, lai nodrošinātu papildu informāciju un jēdzienus, kas pielāgoti kādas ekonomikas nozares, piemēram, lauksaimniecības, specifikai.

Standarta produkcija: lauku saimniecības bruto produkcijas vērtība naudā lauku saimniecības cenās. Standarta vērtību nosaka atbilstoši attiecīgā reģiona vidējam stāvoklim.

Starppatēriņš: ražošanas procesā patērēto preču un pakalpojumu vērtība (neietver nolietojumu).

Uzraudzība: intervences resursu, iznākumu un rezultātu regulāra pārbaude.

(Valsts) intervence: darbība, pasākums, programma vai projekts, kuru veic vai finansē valsts iestāde.

2003. gada reforma: KLP reforma, ar kuru tika ieviesta tiešā atbalsta atdalīšana no lauksaimnieciskās ražošanas un noteikts, ka maksājumi ir atkarīgi no atbilstības pamatstandartiem attiecībā uz zemes uzturēšanu, vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku un augu veselību un dzīvnieku labturību (tā dēvētā savstarpējā atbilstība).

2013. gada reforma: KLP reforma laikposmam no 2014. līdz 2020. gadam. Tās mērķis ir panākt līdzsvarotāku pieejamā atbalsta sadalījumu un atalgot lauksaimniekus, kuri piemēro ilgtspējīgu lauksaimniecības praksi, ar īpašu "zaļo" maksājumu. Veicot šo reformu, ir paredzēts sekmēt arī ES lauksaimniecības orientāciju uz tirgu, vienlaikus izveidojot drošības tīklu, lai pasargātu lauksaimniekus no ārējo apstākļu nenoteiktības, un turpināt atbalstīt lauku attīstību dalībvalstīs.

I

Lauksaimnieku ienākumi un dzīves līmenis ir jautājumi, kuriem Līgumā un kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) 2013. gada reformā ir pievērsta īpaša uzmanība. Gandrīz trešdaļa ES budžeta joprojām tieši vai netieši tiek atvēlēta tam, lai atbalstītu lauksaimnieku ienākumus un tādējādi palīdzētu viņiem sasniegt pietiekami augstu dzīves līmeni.

II

Saskaņā ar KLP jauno uzraudzības un novērtēšanas sistēmu Komisijai ir jānovērtē KLP pasākumu kopējā ietekme uz izvirzītajiem mērķiem. Tam vajadzīgi ne tikai skaidri noteikti mērķi, uzdevumi un rādītāji, bet arī pietiekama un kvalitatīva statistikas informācija par ekonomisko situāciju lauksaimniecībā un lauksaimnieku ienākumiem.

III

Šajā ziņojumā ir vērtēts, vai Komisijas izmantotā darbības rezultātu novērtēšanas sistēma attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem ir labi izstrādāta un balstīta uz pamatotiem datiem. Palāta pārbaudīja, vai Komisija skaidri noteica vajadzīgos statistikas datus, vai šie dati bija pietiekami kvalitatīvi un vai Komisija definēja būtiskus rādītājus.

IV

Palāta secina, ka Komisijas izmantotā KLP darbības rezultātu novērtēšanas sistēma attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem nav pietiekami labi izstrādāta un lauksaimnieku ienākumu analīzei izmantoto statistikas datu kvantitāte un kvalitāte ir būtiski ierobežota.

V

Komisija nav skaidri noteikusi, kādi statistikas dati ir vajadzīgi, lai efektīvi novērtētu ar lauksaimnieku ienākumu atbalstu saistīto KLP pasākumu rezultātus. Par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem nav pieejami reprezentatīvi dati, kas palīdzētu novērtēt, vai ir sasniegts Līgumā noteiktais mērķis nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem. Turklāt nav nevienas uzticamas sistēmas, kas ienākumus lauksaimniecībā ļautu salīdzināt ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs, tādējādi pamatojot ES ienākumu atbalstu lauksaimniekiem.

VI

Galvenie ES līmenī pašreiz pieejamie instrumenti lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai ir ekonomikas pārskati lauksaimniecībā (EPL) un lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls (LSGDT). EPL ir Komisijas galvenais statistikas avots globālai lauksaimnieku ienākumu uzraudzībai makroekonomikas līmenī. Tomēr to potenciāls vēl nav pilnīgi izmantots, un tie nesniedz pietiekamu informāciju par svarīgiem faktoriem, kas saistīti ar lauksaimnieku ienākumiem, kā arī par lauksaimniecības ekonomisko vērtību kopumā. LSGDT ir svarīgs KLP novērtēšanas instruments, bet tam ir ierobežojumi, jo tas attiecas tikai uz komerciālām saimniecībām un informācija par ienākumiem ir nepilnīga.

VII

Komisija un dalībvalstis ne vienmēr nodrošināja, ka lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai izmantotie dati ir pietiekami kvalitatīvi. Gan attiecībā uz EPL, gan LSGDT Palāta konstatēja nepilnības Komisijas un dalībvalstu īstenotajā pārvaldībā. Turklāt EPL kvalitātes nodrošināšanas procedūras vēl nav pilnīgi efektīvas, un revīzijā tika konstatētas atsevišķas nepilnības LSGDT kvalitātes nodrošināšanas pasākumos.

VIII

Atsevišķu KLP pasākumu neskaidro mērķu un bāzes datu trūkuma dēļ ir grūti novērtēt, vai konkrēti KLP pasākumi, kas paredzēti lauksaimnieku ienākumu atbalstam, savus mērķus ir sasnieguši. Komisija nav arī noteikusi efektīvai darbības rezultātu novērtēšanai būtiskus rādītājus. Rādītāji, pamatojoties uz kuriem Komisijai ir jāveic novērtēšana, nav pietiekami ticami vai pietiekami skaidri saistīti ar KLP pasākumiem, tāpēc tos nevar izmantot, lai parādītu, vai tie efektīvi un lietderīgi palīdzēja sasniegt vēlamā ietekmi un mazināja atšķirības ienākumos.

IX

Attiecībā uz statistikas datiem par lauksaimnieku ienākumiem Palāta iesaka Komisijai:

- a) izveidot aptverošāku sistēmu informācijas sniegšanai par lauksaimnieku rīcībā esošajiem ienākumiem un to salīdzināšanai ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs;
- b) pilnveidot EPL, lai to potenciālu varētu labāk izmantot;
- c) nodrošināt, lai lauksaimnieku ienākumu analīzes pamatā ir rādītāji, kas ņem vērā pašreizējo situāciju lauksaimniecībā, un pietiekami un konsekventi dati par visiem KLP pasākumu atbalsta saņēmējiem. To varētu panākt, izveidojot sinerģijas starp esošajiem administratīvajiem datiem vai pilnveidojot LSGDT vai citus piemērotus statistikas instrumentus;
- d) uzlabot pašreizējos EPL un LSGDT statistikas datu kvalitātes nodrošināšanas pasākumus, ko noteikušas dalībvalstis.

X

Attiecībā uz lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto KLP pasākumu rezultātu mērīšanu Palāta iesaka Komisijai jau pašā sākumā noteikt nākamajam plānošanas periodam pienācīgus darbības mērķus un bāzes datus, ar kuriem varētu salīdzināt KLP pasākumu rezultātus, veikto novērtējumu kontekstā papildināt pašreizējo darbības rezultātu rādītāju sistēmu ar citiem būtiskiem un kvalitatīviem datiem, lai novērtētu sasniegtos rezultātus, un novērtēt lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto pasākumu efektivitāti un lietderību.

Kopējās lauksaimniecības politikas un 2013. gada reformas vispārējie mērķi attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

01

Saskaņā ar LESD¹ KLP mērķi ir “celt lauksaimniecības ražīgumu” un “šādi panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus”. Arī 2013. gada KLP reformas² uzmanības centrā bija ienākumi no lauksaimniecības saistībā ar ekonomiski dzīvotspējīgas pārtikas ražošanas mērķi, tādējādi palīdzot nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem³.

02

KLP pasākumi tiek finansēti no ES budžeta, izmantojot Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF jeb pirmo pilāru) un Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA jeb otro pilāru). Saskaņā ar pašreizējo daudzgadu finanšu shēmu no 2014. līdz 2020. gadam no ELGF tiks iztērēti līdz pat 277 miljardi EUR (29 % no ES kopējā budžeta) tiešajiem maksājumiem lauksaimniekiem un tirgus atbalstam konkrētās lauksaimniecības nozarēs⁴.

Eiropas Lauksaimniecības garantiju fonda finansēto pasākumu mērķi attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

03

KLP 2003. gada reforma mainīja uzsvaru no atbalsta ražošanai (tā dēvētā “atdalīšana”) un ieviesa ienākumu atbalsta sistēmu, kas lielā mērā balstījās uz individuālo lauksaimnieku saņemtā atbalsta līmeņiem atsaucē periodā. 2013. gada reforma turpināja nodalīt maksājumus no to vēsturiskā konteksta, vienlaikus pakāpeniski pārejot uz vienotākiem maksājumiem par hektāru visās ES dalībvalstīs. Tā arī pārstrukturēja tiešos maksājumus, kas no 2015. gada ir iedalīti šādās grupās: pamata maksājumi par hektāru, kuri tiek veikti visiem lauksaimniekiem, “zaļie” maksājumi, ar kuriem lauksaimnieki tiek atalgoti par īpašu lauksaimniecības praksi, kas tiek uzskatīta par labvēlīgu klimatam un videi, un maksājumi gados jaunajiem lauksaimniekiem. Lai gan dalībvalstīm jāievēro zināmi ierobežojumi, kopumā tām ir liela rīcības brīvība, un šos maksājumus tās var novirzīt tālāk, lai risinātu konkrētas politikas problēmas⁵.

- 1 Līgums par Eiropas Savienības darbību (LESD) (OV C 326, 26.10.2012., 47. lpp.), 39. panta 1. punkta a) un b) apakšpunkts. Pārējie KLP mērķi, kas noteikti 39. pantā, ir: c) stabilizēt tirgus, d) nodrošināt piedāvāto produktu pieejamību tirgū un e) panākt, ka patērētāji piedāvātos produktus saņem par samērīgām cenām.
- 2 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (EK) Nr. 1306/2013 par kopējās lauksaimniecības politikas finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un Padomes Regulu (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1290/2005 un (EK) Nr. 485/2008 atcelšanu (OV L 347, 20.12.2013., 549. lpp.), 110. panta 2. punkts.
- 3 Skatīt arī preambulu Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regulā (ES) Nr. 1308/2013, ar ko izveido lauksaimniecības produktu tirgu kopīgu organizāciju un atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 922/72, (EEK) Nr. 234/79, (EK) Nr. 1037/2001 un (EK) Nr. 1234/2007 (OV L 347, 20.12.2013., 671. lpp.).
- 4 Padomes 2013. gada 2. decembra Regula (ES, Euratom) Nr. 1311/2013, ar ko nosaka daudzgadu finanšu shēmu 2014.–2020. gadam (OV L 347, 20.12.2013., 884. lpp.).
- 5 Pārskatu par dalībvalstu izvēlētajām iespējām skatīt **I pielikuma**.

04

Lai gan regulā tie nav īpaši skaidri norādīti⁶, Komisija uzskata, ka daži politikas elementi ir konkrēti saistīti ar atbalstu lauksaimnieku ienākumiem, jo īpaši tiešie maksājumi. Šie maksājumi ir paredzēti tam, lai palīdzētu saglabāt lauksaimniecību visā ES teritorijā, atbalstot un stabilizējot lauksaimnieku ienākumus, tādējādi nodrošinot saimniecību ekonomisko dzīvotspēju ilgākā laika periodā un mazinot to neaizsargātību pret cenu svārstībām. Turklāt, nosakot, ka pilni maksājumi ir atkarīgi no pamatstandartu ievērošanas (tā dēvētā savstarpējā atbilstība), un piemērojot īpašo “zaļo” komponentu, šādiem maksājumiem būtu arī jāpalīdz nodrošināt, ka lauksaimniecība sniedz labumu sabiedrībai.

05

Tiešie maksājumi ir finansiāli vissvarīgākais, tomēr ne vienīgais instruments, kas ietekmē lauksaimnieku ienākumus. ES līmenī tos papildina lauku attīstības⁷ pasākumi un vairāki tirgus un veicināšanas pasākumi, kas vērsti uz konkrētām lauksaimniecības nozarēm. Krīzes laikā Komisija var arī īstenot intervenci konkrētos tirgos, nodrošinot ierobežotu piekļuvi publiskai vai privātai intervences krājumu glabāšanai, kas ietekmē tirgus cenas un tādējādi lauksaimnieku ienākumus.

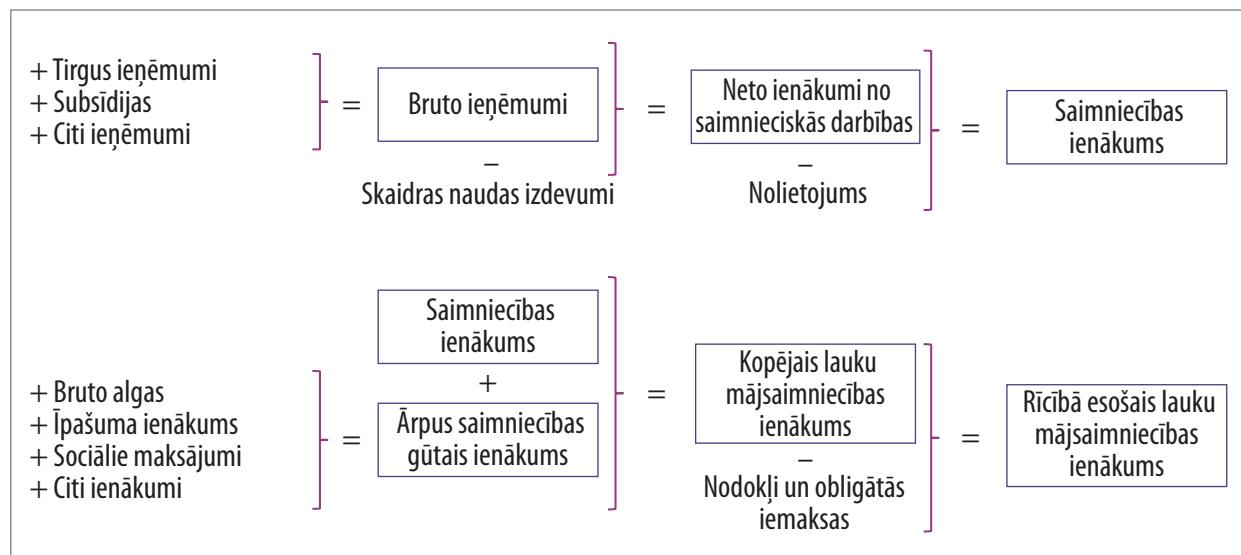
Lauksaimnieku ienākumi, lauku mājsaimniecību ienākums un dzīves līmenis

06

Ģimenes saimniecība ir visbiežāk sastopamais saimniecības modelis ES, turklāt lielais vairums lauku saimniecību joprojām tiek pārvaldītas kā individuālas saimniecības⁸. Šādās saimniecībās parasti plaši izmanto ģimenes darbaspēku. Komponenti, kas veido šādu lauku mājsaimniecību ienākumu, ir parādīti **attēlā**. ES tiesību aktos nekad nav definēti tādi Līgumā minēti jēdzieni kā “lauku iedzīvotāji”, “pietiekami augsts dzīves līmenis” vai “ienākumi” (*earnings*), bet lauku mājsaimniecības rīcībā esošie ienākumi ir galvenais elements dzīves līmeņa novērtēšanai⁹.

- 6 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 17. decembra Regula (ES) Nr. 1307/2013, ar ko izveido noteikumus par lauksaimniekiem paredzētiem tiešajiem maksājumiem, kuros veic saskaņā ar kopējās lauksaimniecības politikas atbalsta shēmām, un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 637/2008 un Padomes Regulu (EK) Nr. 73/2009 (OV L 347, 20.12.2013., 608. lpp.).
- 7 Tādi kā ieguldījumu pasākumi vai maksājumi lauksaimniekiem apgabalos, kuros ir dabīgi vai citi specifiski ierobežojumi.
- 8 Terminu “ģimenes saimniecība” lieto attiecībā uz jebkuru ģimenes pārvaldītu saimniecību, kurā vismaz 50 % no regulārā lauksaimniecības darbaspēka nodrošina ģimenes darbinieki. Saskaņā ar *Eurostat* datiem 2010. gadā 97 % lauku saimniecību ES pārvaldīja individuāli īpašnieki.
- 9 Skatīt 64. un 65. punktu īpašajā ziņojumā Nr. 14/2003 par Komisijas veiktu zemnieku saimniecību ieņēmumu novērtējumu [EK līguma 33. panta 1. punkta b) apakšpunkts] (OV C 45, 20.2.2004., 1. lpp.).

Lauku mājsaimniecības ienākuma komponenti

Avots: ESAO (2003. gads.).

Komisijas datu avoti attiecībā uz ienākumiem lauksaimniecībā

07

Komisijai ir jānosaka lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai vajadzīgā statistikas sistēma, savukārt dalībvalstīm būtu jāsniedz Komisijai visa informācija, kas vajadzīga attiecīgo pasākumu uzraudzībai un novērtēšanai. Vajadzīgajai informācijai pēc iespējas jābūt balstītai uz vispāratzītiem datu avotiem¹⁰.

08

Komisijas galvenais vispārējo datu avots attiecībā uz lauksaimniecībā nodarbinātajiem iedzīvotājiem ir **lauku saimniecību struktūras apsekojums** (LSSA)¹¹, ko veic, lai vāktu datus par lauksaimniecības stāvokli Eiropas Savienībā ar mērķi uzraudzīt tendences un pārmaiņas Eiropas lauku saimniecību struktūrā. Tas nav paredzēts datu vākšanai par lauksaimnieku ienākumiem no lauksaimniecības vai par ELGF finansēto ES atbalstu.

10 Regula (ES) Nr. 1306/2013, 110. panta 4. punkts.

11 Eiropas Parlamenta un Padomes 2008. gada 19. novembra Regula (EK) Nr. 1166/2008, kas attiecas uz lauku saimniecību struktūras apsekojumiem un lauksaimnieciskās ražošanas metožu apsekojumu un ar ko atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 571/88 (OV L 321, 1.12.2008., 14. lpp.). Pēdējais ES mēroga LSSA, kas tika īstenots kā lauku saimniecību skaitīšana, notika 2010. gadā. Nākamais izlases veida apsekojums ir plānots 2016. gadā.

09

Lai uzraudzītu saimniecisko darbību un ienākumus no lauksaimniecības un atsevišķiem ar saimniecību saistītiem uzņēmējdarbības veidiem, Komisija izmanto divus galvenos statistikas instrumentus:

- o **ekonomikas pārskatus lauksaimniecībā (EPL)**, kuri ir valsts lauksaimniecības nozares makroekonomiskās situācijas un lauksaimniecības ienākumu izmaiņu analīzes galvenais instruments;
- o **lauku saimniecību grāmatvedības datu tīklu (LSGDT)**, kas ir mikroekonomikas instruments, kura mērķis ir novērtēt komerciālo lauku saimniecību ienākumus un uzņēmējdarbību.

10

EPL ir Eiropas kontu sistēmas (EKS 1995) satelītkonti, kas sniedz papildu informāciju un izmanto lauksaimniecības nozarei pielāgotus jēdzienus¹². Attiecībā uz tiem tiek piemērota īpaša metodoloģija, un tos sagatavo, izmantojot īpašus noteikumus un metodes¹³. Lielākās dalībvalstīs EPL ir sīkāk iedalīti reģionālajos kontos. Datu vākšanu un apkopošanu valsts līmenī pilnībā finansē dalībvalstis, un valstu statistikas biroji vai lauksaimniecības ministrijas ir atbildīgas par datu vākšanu un nacionālo EPL aprēķināšanu. Komisija (*Eurostat*) ir atbildīga par metodoloģijas izveidi un datu apkopošanu ES līmenī.

11

LSGDT ir paredzēts tam, lai aplēstu ienākumus, ko gūst komerciālā lauku saimniecība kā uzņēmējdarbības vienība, kuras produkcijas vērtība standarta produkcijas izteiksmē pārsniedz noteiktu robežvērtību, ko uzskata par tādu, kas aptver lielāko iespējamo daļu lauksaimniecības produkcijas, lauksaimniecības zemi un lauksaimniecības darbaspēku tajās saimniecībās, kas orientētas uz tirgu¹⁴. Tas ir vienīgais ES līmenī saskaņotais ekonomikas datu avots par lauku saimniecībām¹⁵, un to pārvalda Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD. Tā kā LSGDT pamatā ir valstu grāmatvedības datu tīkli, dalībvalstis finansē datu vākšanu, bet Komisija par dalībvalstu iesniegtajiem datiem maksā standarta maksu par katru saimniecību¹⁶. Pašlaik valstu sadarbības biroji (valsts vai privātās iestādes) vāc datus par vairāk nekā 80 000 lauku saimniecību visās dalībvalstīs. Dalība apsekojumā ir brīvprātīga. Datus izmanto Komisija un daudzas citas ieinteresētās personas, tostarp dalībvalstis.

- 12 Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 5. decembra Regula (EK) Nr. 138/2004 par ekonomikas pārskatiem Kopienas lauksaimniecībā (OV L 33, 5.2.2004., 1. lpp.).
- 13 Lauksaimniecības ienākumu aprēķināšana saskaņā ar EPL ir parādīta **II pielikumā**.
- 14 Ienākumu aprēķināšana saskaņā ar LSGDT ir parādīta **III pielikumā**. Saimniecība nav tas pats, kas lauku mājsaimniecība, un viens lauksaimnieks var pārvaldīt vairākas lauku saimniecības.
- 15 Padomes 2009. gada 30. novembra Regula (EK) Nr. 1217/2009, ar ko izveido tīklu grāmatvedības datu savākšanai par ienākumiem un saimniecisko darbību lauku saimniecībās Eiropas Kopienā (OV L 328, 15.12.2009., 27. lpp.).
- 16 Par pārskata periodu no 2010. līdz 2014. gadam Komisija standarta maksas veidā līdz šim ir samaksājusi 51,4 miljonus EUR.

Kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu rezultātu novērtēšana attiecībā uz ienākumiem no lauksaimniecības

12

Ikviens KLP pasākums ir jāuzrauga un jānovērtē, lai uzlabotu tā kvalitāti un parādītu sasniegumus¹⁷. KLP pasākumu rezultātu novērtēšana saistībā ar lauksaimniecības ienākumiem lielā mērā balstās uz EPL un LSGDT ietverto informāciju, tāpēc tai jābūt pietiekamai un kvalitatīvai.

13

Līdz 2018. gada 31. decembrim Komisijai ir jāiesniedz sākotnējais ziņojums par KLP uzraudzības un novērtēšanas īstenošanu, ietverot pirmos KLP darbības rezultātus par 2014.–2020. gadu. Otrs ziņojums, kurā ietverts KLP darbības rezultātu novērtējums, ir jāiesniedz līdz 2021. gada 31. decembrim.

14

Veicot KLP 2013. gada reformu, kopīgo uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (KUNS), kas jau tika piemērota ELFLA, attiecināja arī uz ELGF finansētajiem pasākumiem¹⁸. Lai izpildītu savus pienākumus attiecībā uz ELGF finansēto pasākumu uzraudzību un novērtēšanu, Komisijai jānosaka, kāda informācija ir vajadzīga, un jā sagatavo daudzgadu novērtēšanas plāns. Dalībvalstīm ir jānodrošina šādu datu kvalitāte un savlaicīga pieejamība.

15

KUNS balstās uz standarta rādītājiem, lai vispusīgi un regulāri novērtētu pasākumu progresu, efektivitāti un lietderību izvirzīto mērķu sasniegšanā. Komisija noteica rādītājus¹⁹, kas atspoguļo KLP instrumentu īstenošanu (**īstenošanas rādītāji**), ar kuriem novērtē sasniegtos rezultātus (**rezultātu rādītāji**) un kas parāda to ietekmi uz KLP vispārējo mērķu sasniegšanu (**ietekmes rādītāji**)²⁰.

17 Skatīt arī 68. apsvērumu Regulā (ES) Nr. 1306/2013.

18 Regula (ES) Nr. 1306/2013, 110. pants.

19 Komisijas 2014. gada 22. jūlija Īstenošanas regula (ES) Nr. 834/2014, ar ko nosaka noteikumus par to, kā piemērot kopējās lauksaimniecības politikas kopīgo uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (OV L 230, 1.8.2014., 1. lpp.).

20 Sīkāku informāciju skatīt **IV pielikumā**.

Palātas iepriekšējās revīzijas

16

Palāta pārbaudīja Komisijas veikto novērtējumu par lauksaimnieku ienākumiem 2002. gadā²¹. Šajā revīzijā tika secināts, ka ES statistikas instrumenti nesniedza pietiekami izsmelšu informāciju par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem un neļāva novērtēt lauku iedzīvotāju dzīves līmeni.

17

Gada pārskatā par 2007. finanšu gadu Palāta attiecībā uz lauksaimnieku ienākumu novērtēšanu konstatēja, ka Komisija ir uzņēmusies vairākas iniciatīvas saistībā ar EPL un LSGDT²². Tomēr Palāta uzskatīja, ka ir vajadzīgi pilnīgāki statistikas dati un rādītāji, lai varētu stingrāk kontrolēt to, kā tiek īstenota KLP, no kuras budžeta līdzekļiem vairāk nekā divas trešdaļas tika atvēlētas ienākumu atbalstam.

21 Īpašais ziņojums Nr. 14/2003.

22 Gada pārskats par 2007. finanšu gadu (OV C 286, 10.11.2008., 1. lpp.), 5.66. punkts.

18

Lai veiktu KLP uzraudzību un novērtēšanu, ir vajadzīga kvalitatīva informācija par ekonomisko situāciju lauksaimniecībā un lauksaimnieku ienākumiem. Vislielāko risku rada pamatotas statistikas informācijas un būtisku rādītāju trūkums Eiropas līmenī. Konkrētāk, pastāv risks, ka lauksaimnieku ienākumu novērtēšanas rādītāji un kritēriji var nebūt pienācīgi noteikti vai ka attiecīgie dati var nebūt pieejami vai pietiekami kvalitatīvi.

19

Šīs revīzijas mērķis bija pārbaudīt Komisijas izmantotos lauksaimnieku ienākumu novērtēšanas instrumentus un to, kā tā izmanto ar ienākumiem saistītus datus, lai novērtētu to KLP pasākumu rezultātus, kuru mērķis ir ekonomiski dzīvotspējīga pārtikas ražošana un atbalsts lauksaimnieku ienākumiem. Šajā kontekstā Palāta pārbaudīja arī kopējos darbības rezultātu rādītājus, kurus Komisija bija nesen noteikusi tiešajiem maksājumiem un citiem ELGF finansētiem pasākumiem saistībā ar konkrētiem KLP mērķiem²³. Šīs revīzijas nolūks nebija novērtēt pašu KUNS vai sniegt vispārēju atzinumu par dalībvalstu statistikas sistēmu darbību.

20

Revīzijas vispārējais jautājums bija šāds:

“Vai Komisijas izmantotā KLP darbības rezultātu novērtēšanas sistēma attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem ir labi izstrādāta un balstīta uz pamatotiem datiem?”

Konkrētāk, revīzijas mērķis bija atbildēt uz turpmāk minētajiem jautājumiem.

- Vai Komisija ir skaidri noteikusi, kādi statistikas dati ir vajadzīgi, lai efektīvi novērtētu ar lauksaimnieku ienākumu atbalstu saistīto KLP pasākumu rezultātus?
- Vai Komisija un dalībvalstis nodrošināja, ka lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai izmantotie dati ir pietiekami kvalitatīvi?
- Vai Komisija noteica atbilstīgus rādītājus, kas ļauj efektīvi novērtēt ar lauksaimnieku ienākumu atbalstu saistīto KLP pasākumu rezultātus?

23 Attiecībā uz ELFLA finansēto pasākumu rezultātu novērtēšanu skatīt īpašo ziņojumu Nr. 12/2013 “Vai Komisija un dalībvalstis var pierādīt, ka ES budžeta līdzekļi, kas piešķirti lauku attīstības politikas mērķu īstenošanai, tiek pienācīgi izlietoti” (<http://eca.europa.eu>).

21

Palāta noteica revīzijas kritērijus, pamatojoties uz Līguma²⁴ un spēkā esošo regulu²⁵ noteikumiem.

22

Revīzijas apmeklējumi tika veikti Komisijā un sešās dalībvalstīs²⁶. Šīs dalībvalstis kopā veido vairāk nekā 50 % no Eiropas lauksaimniecības bruto pievienotās vērtības, un lauksaimnieki šajās dalībvalstīs saņem vairāk nekā 50 % no ES lauksaimniecības budžeta līdzekļiem, galvenokārt tiešo maksājumu veidā.

23

Komisijas līmenī Palāta pārbaudīja, vai veiktās procedūras nodrošināja EPL sagatavošanas un LSGDT pārvaldības atbilstību *Eurostat* prakses kodeksā noteiktajām Eiropas statistikas izstrādes, sagatavošanas un izplatīšanas sistēmas kvalitātes prasībām²⁷. Apmeklētajās dalībvalstīs Palāta pārbaudīja tajās ieviestās datu vākšanas un kvalitātes nodrošināšanas procedūras gan attiecībā uz EPL, gan LSGDT. Dalībvalstu apmeklējumu mērķis bija arī apzināt labu praksi lauksaimnieku ienākumu novērtēšanā. Revīzijas pierādījumi tika vākti un pārbaudīti saskaņā ar revīzijas kritērijiem, izmantojot intervijas un dokumentu un datu analīzi. Turklāt Palāta visās 28 dalībvalstīs veica aptauju par EPL un LSGDT īstenošanu.

24

Palāta veica arī Komisijas izmantotās darbības rezultātu pārvaldības sistēmas dokumentu pārbaudi un analīzi attiecībā uz mērķiem un darbības rezultātu rādītājiem, kas saistīti ar lauksaimnieku ienākumiem. Šajā analizē, kā arī LSGDT sistēmas revīzijā Palātai palīdzēja divi ārējie eksperti.

24 LESD 39. pants.

25 Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 5. decembra Regula (EK) Nr. 138/2004 par ekonomikas pārskatiem Kopienas lauksaimniecībā (OV L 33, 5.2.2004., 1. lpp.), Padomes 2009. gada 30. novembra Regula (EK) Nr. 1217/2009, ar ko izveido tīklu grāmatvedības datu savākšanai par ienākumiem un saimniecisko darbību lauku saimniecībās Eiropas Kopienā (OV L 328, 15.12.2009., 27. lpp.), Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 11. marta Regula (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku un ar ko atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK, Euratom) Nr. 1101/2008 par tādas statistikas informācijas nosūtīšanu Eiropas Kopienas Statistikas birojam, uz kuru attiecas konfidencialitāte, Padomes Regulu (EK) Nr. 322/97 par Kopienas statistiku un Padomes Lēmumu 89/382/EEK, Euratom, ar ko nodibina Eiropas Kopienas Statistikas programmu komiteju (OV L 87, 31.3.2009., 164. lpp.), un Regula (ES) Nr. 1306/2013.

26 Vācijā, Spānijā, Francijā, Nīderlandē, Polijā un Rumānijā.

27 Skatīt **V pielikumu**.

Komisija vēl nav izstrādājusi visaptverošu datu kopumu, lai novērtētu kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu rezultātus attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem

25

Lai atbildētu uz jautājumu, vai Komisija ir skaidri noteikusi vajadzīgos statistikas datus, Palāta ņēma vērā, vai ir iegūta informācija par visiem attiecīgajiem lauksaimnieku ienākumu aspektiem, vai EPL ir iekļauti pietiekami makroekonomiskie dati par lauksaimnieku ienākumiem un vai LSGDT ietver pietiekamus datus par individuālu lauksaimnieku ienākumiem.

Komisijai joprojām trūkst informācijas par lauksaimnieku ienākumiem Eiropas Savienības līmenī

Nav reprezentatīvu datu par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem

26

Lauku mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi ietver ieņēmumus no lauksaimniecības produktu pārdošanas, subsīdijas, citus ieņēmumus (ar saimniecību saistīti ienākumi)²⁸ un citus ienākumus²⁹. Rīcībā esošie ienākumi ir galvenais elements lauksaimnieku dzīves līmeņa novērtēšanai, kas ir viens no galvenajiem Līguma mērķiem.

27

Statistikas sistēma informācijas sniegšanai par lauksaimnieku un viņu mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem ES līmenī nav izveidota. Taču pieejamā informācija norāda, ka pieaug tādu ienākumu nozīme, kas nav saistīti ar lauksaimniecisko darbību. Komisija veica divas priekšizpēti par šādu datu vākšanu³⁰, kuru novērtēšana bija iekļauta Komisijas statistikas programmā 2008. līdz 2012. gadam³¹. Tomēr Komisija šādu novērtējumu līdz šim nav veikusi, ne arī darījusi ko citu, lai uzlabotu savas zināšanas par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem.

28

Dati par visu mājsaimniecību, tostarp lauku mājsaimniecību, rīcībā esošajiem ienākumiem un to dzīves apstākļiem ir pieejami ES statistikā par ienākumiem un dzīves apstākļiem (*EU-SILC*)³². Tomēr šajā apsekojumā ietverto lauku mājsaimniecību skaits kopumā ir pārāk mazs, lai izdarītu pamatotus secinājumus par lauksaimnieku ienākumiem un dzīves apstākļiem.

28 Ienākumi no citām ienākumus nesošām darbībām, kas tiek veiktas, izmantojot saimniecības resursus.

29 Ienākumi no ārējiem avotiem, piemēram, lauksaimnieka vai viņa ģimenes locekļu saņemtā alga par citām darbībām.

30 *Statistics Sweden, Feasibility study on collection of off-farm income data and data on other income* [Priekšizpēte par ārpus saimniecības gūtā ienākuma datu un datu par citiem ienākumiem vākšanu], 2006. gads; *AgraCeas, Feasibility study on the implementation of income of agricultural households sector (IAHS) statistics* [Priekšizpēte par lauku mājsaimniecību ienākumu statistikas ieviešanu], 2007. gads.

31 Eiropas Parlamenta un Padomes 2007. gada 11. decembra Lēmums Nr. 1578/2007/EK par Kopienas statistikas programmu 2008. līdz 2012. gadam (OV L 344, 28.12.2007., 15. lpp.).

32 Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 16. jūnija Regula (EK) Nr. 1177/2003 par Kopienas statistiku attiecībā uz ienākumiem un dzīves apstākļiem (*EU-SILC*) (OV L 165, 3.7.2003., 1. lpp.).

29

Turklāt dati par lauku mājsaimniecību ienākumiem tiek īpaši vākti tikai 10 dalībvalstīs, un pieeja šādas informācijas vākšanai, kā arī iegūtā detalizācijas pakāpe šajās dalībvalstīs ievērojami atšķiras (skatīt **1. izcēlumu**). Šī pieeju dažādība traucē izdarīt secinājumus par lauksaimnieku ienākumiem un dzīves līmeni.

1. izcēlums

Atsevišķu dalībvalstu sagatavotā statistika par lauku mājsaimniecību ienākumiem

Dati par lauku mājsaimniecību ienākumiem pašlaik tiek vākti Bulgārijā, Dānijā, Spānijā, Francijā, Nīderlandē, Austrijā, Polijā, Somijā, Zviedrijā un Apvienotajā Karalistē (Anglijā). Tomēr nav vienotas "lauku mājsaimniecības" definīcijas, un piemērotās metodoloģijas atšķiras. Nīderlandē informācija par mājsaimniecību ienākumiem ir pieejama par vairāk nekā pusi no LSGDT izlasē ietvertajām saimniecībām (2013. gads). Francijas iestādes LSGDT datus izmanto kopā ar nodokļu maksātāju reģistru informāciju, lai aprēķinātu lauku mājsaimniecību ienākumus. Polija izmanto *EU-SILC* apsekojumu, un LSGDT respondenti tiek aicināti brīvprātīgi sniegt papildu informāciju par savu mājsaimniecību ienākumiem. Bulgārija, Spānija un Somija izmanto tikai *EU-SILC* apsekojumu, kas ietver salīdzinoši maz lauku mājsaimniecību.

Nav pienācīgas atsauces sistēmas lauksaimnieku ienākumu salīdzināšanai ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs

30

Lauksaimnieku ienākumi ir jāsalīdzina ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs vai ar ienākumiem, ko gūst īpašas, ar lauksaimniekiem salīdzināmas sociālekonomiskās grupas, lai noteiktu, cik nelabvēlīgā situācijā viņi var atrasties un kāpēc saimniecību dzīvotspējai ir vajadzīgs vai svarīgs ES ienākumu atbalsts.

31

Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju pieejamā statistika rāda, ka lauksaimnieku ienākumi joprojām ir ievērojami mazāki par vidējiem ienākumiem ekonomikā kopumā³³. Tomēr šā secinājuma pamatā ir tādu ienākumu salīdzināšana, kas aprēķināti atšķirīgi un tāpēc ir grūti salīdzināmi³⁴. Šāds salīdzinājums interpretējams piesardzīgi, lai izvairītos no riska izdarīt nepareizus secinājumus par to, vai un, attiecīgā gadījumā, cik lielā mērā lauksaimnieku ienākumi ir mazāki par ienākumiem citās ekonomikas nozarēs.

33 "Commission Impact Assessment, the Common Agricultural Policy towards 2020" [Komisijas ietekmes novērtējums, kopējā lauksaimniecības politika 2020. gada perspektīvā], SEC(2011)1153 final/2, 20.10.2011., 18. lpp. Komisija norāda, ka ienākumu līmenis lauksaimniecības nozarē joprojām ir zem 50 % no vidējās algas ekonomikā kopumā.

34 Savos gada darbības pārskatos Komisija salīdzina lauksaimniecības faktoru radīto ienākumu uz lauksaimniecības darba vienību ar ES iekšzemes kopproduktu uz vienu iedzīvotāju. Cits salīdzinājums, ko izmanto Komisija, ir lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākums uz neālgotu darbinieku un bruto alga par pilnslodzes ekvivalentu pārējās ekonomikas nozarēs.

32

Saimniecību lielums un to locekļu ienākumu līmenis ievērojami atšķiras, un liela ir arī saimniecību daudzveidība. Vidējie lielumi, ko Komisija izmanto, lai salīdzinātu ienākumus pēc saimniecības lieluma, saimniecības veida un reģiona LSGDT, ne vienmēr parāda, cik nelabvēlīgā situācijā salīdzinājumā ar citiem atrodas noteiktas lauksaimnieku grupas. Tādējādi šos vidējos lielumus nevar izmantot, lai palīdzētu noteikt, vai lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzētie KLP pasākumi palīdz mazināt atšķirības ienākumos.

Ekonomikas pārskati lauksaimniecībā ir svarīgs lauksaimniecības nozares ekonomiskās situācijas uzraudzības instruments, bet tam ir raksturīgi ierobežojumi, kas attiecas uz kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu novērtēšanu

Komisija nav pilnveidojusi EPL, lai labāk izmantotu to potenciālu

33

Komisija līdz šim nav pielāgojusi EPL jaunajiem nacionālo kontu standartiem³⁵ un nav pilnībā izmantojusi EPL potenciālu, tos pilnveidojot, lai nodrošinātu informāciju par importa nozīmi, lauksaimniecības produktu (vietējo vai ārvalstu) pieprasījuma izmaiņām, piedāvājumu pārtikas rūpniecībai, mājsaimniecību galapatēriņu, īpašu nodokļu režīmu attiecībā uz lauksaimniecību vai lauksaimniecības produktu izmantošanu ar pārtiku nesaistītiem mērķiem, piemēram, bioenerģijas ražošanai. Taču visi šie elementi ir svarīgi faktori, kas ietekmē lauksaimnieku ienākumus.

34

EPL nav paredzēti tam, lai analizētu konkrētu nozaru atkarību no subsīdijām un to nozīmi dzīvotspējīgām lauku saimniecībām reģionos, īpašiem produkcijas veidiem vai noteiktām lauksaimnieku sociālekonomiskajām grupām. Subsīdiju nozīme ir parādīta tikai kopumā, ietverot gan ES, gan arī valstu sniegto atbalstu lauksaimniekiem. Tādējādi EPL nevar izmantot par pietiekamu pamatu KLP pasākumu efektivitātes un lietderības analīzei saistībā ar lauksaimnieku ienākumiem.

35 Eiropas Parlamenta un Padomes 2013. gada 21. maija Regula (ES) Nr. 549/2013 par Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēmu Eiropas Savienībā ("EKS 2010") (OV L 174, 26.6.2013., 1. lpp.).

35

Informācija par zemes cenām un nomas maksu ir svarīga ne tikai lauksaimnieku ienākumu aprēķināšanai, bet arī KLP pasākumu ietekmes novērtēšanai, jo zeme ir galvenais lauksaimnieciskās ražošanas faktors. Turklāt tiešie maksājumi visbiežāk ir saistīti ar lauksaimniecības zemi, un tas var ietekmēt zemes cenas un tādējādi atbalsta efektivitāti un lietderību³⁶. Spēkā esošajos ES tiesību aktos nav juridiska pamata, kas nodrošinātu, ka tiek regulāri vākti salīdzināmas kvalitātes dati par zemes cenām un nomas maksu visās dalībvalstīs. Lai gan *Eurostat* pielika zināmas pūles, lai savāktu piemērotus datus, pieejamie dati ir nepilnīgi un neatbilst vienotai metodoloģijai. Tas ietekmēja arī EPL sniegto datu pareizību³⁷.

36

EPL rāda ienākumu rezultātus par katru dalībvalsti kopumā, bet ne reģionālā līmenī. Papildu datus par ienākumiem reģionālā līmenī dalībvalstis sniedz tikai brīvprātīgi, bet tie nav pieejami par visiem attiecīgajiem dalībvalsts reģioniem un, ja ir pieejami, tiek sniegti ar lielu (divu gadu) novēlošanos. Tas mazina rezultātu lietderību, novērtējot reģionālo situāciju saistībā ar ienākumiem lauksaimniecībā.

37

Pēc būtības makroekonomikas līmenī EPL izmanto, lai novērtētu saimnieciskās darbības rādītājus un izaugsmi tirgus darbību rezultātā un to attīstību laika gaitā. EPL neņem vērā sabiedriskos labumus, ko lauksaimnieki sniedz sabiedrībai. Šādu sabiedrisko labumu sniegšana ir svarīgs un īpašs mērķis tādiem pasākumiem kā "zaļie" maksājumi, kas veido 30 % no ES tiešajiem maksājumiem. Tas uzsver lauksaimniecības daudzfunkcionālo lomu, vienlaikus arī palielinot lauksaimnieku ienākumus. Tomēr apjoms, kādā lauksaimniecības nozare rada sabiedriskos labumus, un sabiedrības vērtējums šajā ziņā dažādos reģionos un dalībvalstīs ievērojami atšķiras. Līdz šim Komisija nav apsvērusi iespēju EPL pilnveidot vai izveidot kādu citu instrumentu, lai novērtētu lauksaimniecības nozares radīto sabiedrisko labumu ekonomisko vērtību kopumā.

36 Skatīt 97. punktu īpašajā ziņojumā Nr. 5/2011 "Vienotā maksājuma shēma (VMS): pareizas finanšu pārvaldības uzlabošanai risināmie jautājumi" un 74. punktu īpašajā ziņojumā Nr. 16/2012 "Cik efektīva ir vienotā platībmaksājuma shēma kā pārejas sistēma lauksaimnieku atbalstam jaunajās dalībvalstīs" (<http://eca.europa.eu>).

37 Skatīt 56. punktu.

Konkrētu EPL informāciju Komisija var izmantot labākā veidā

38

EPL ir paredzēti tam, lai sniegtu informāciju par ienākumu izmaiņām lauksaimniecības nozarē kopumā, nevis par absolūtiem ienākumu līmeņiem un individuālu lauku saimniecību vai lauksaimniecībā nodarbinātu māsaimniecību ienākumiem. Tie nav paredzēti detalizētu secinājumu izdarīšanai mikroekonomikas līmenī, piemēram, par individuālu saimniecību ekonomisko dzīvotspēju un lauku māsaimniecību dzīves līmeni. Taču savos gada darbības pārskatos un statistikas un ekonomikas informācijas gada ziņojumos Komisija izmanto EPL informāciju mikroekonomikas līmenī, kā galveno darbības rādītāju izmantojot salīdzinājumus ar lauksaimniecības faktoru radīto ienākumu uz vienu darbinieku³⁸ absolūtās vērtībās. Tomēr EPL nav paredzēti tieši datu sniegšanai par absolūtiem ienākumu līmeņiem vai individuālu lauksaimnieku ienākumu līmeņiem.

39

Komisija izmanto rādītāju "lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākums"³⁹ kā aizstājēju "ģimenes saimniecības ienākumam"⁴⁰ un uzskata, ka tas ir tuvākais rādītājs, kas atbilst lauksaimnieku dzīves līmenim. Tomēr šis pieņēmums vairs neatspoguļo faktisko situāciju ES lauksaimniecībā, jo starp lauksaimniecībā nodarbinātajiem iedzīvotājiem dalībvalstīs pastāv ievērojamas atšķirības, turklāt tās vairs nav tikai individuālas (ģimenes) saimniecības, kuras pārvalda viens īpašnieks, kas samaksu par savu darbu nesāņem, bet darbojas arī daudz juridisku personu vai kopsaimniecību, kas izmanto gandrīz tikai algotu darbaspēku⁴¹. Pēdējie bieži vien ir tradicionālie uzņēmumi (piemēram, ieguldītāji, kas iegādājas lielus zemes gabalus intensīvās lauksaimniecības vajadzībām), tāpat kā citās ekonomikas nozarēs. Tāpēc EPL uzrādītos ienākumu rezultātus nevar skaidri attiecināt uz ģimenes saimniecībām un izmantot kā individuālu lauksaimnieku ienākumu vai dzīves līmeņa aptuvenu rādītāju. Tā kā arī individuālu saimniecību daļa dalībvalstīs būtiski atšķiras, EPL sniegtie dalībvalstu ienākumu rezultāti nav savstarpēji salīdzināmi⁴².

- 38 Lauksaimniecības faktoru ienākums ir lauksaimniecības radītais ienākums, kuru izmanto aizņemto vai nomāto ražošanas faktoru (kapitāla, algu un zemes nomas maksas) un savu ražošanas faktoru (sava darbaspēka, kapitāla un zemes) izmaksu segšanai.
- 39 Tā ir atlīdzība par lauksaimnieka paveikto darbu kopā ar ienākumu, no kura atņemtas algotā darba izmaksas, un šis rādītājs sniedz informāciju par lauksaimniecības ienākumu izmaiņu tendencēm neatkarīgos lauksaimniecības uzņēmumos.
- 40 Skatīt **III pielikumu**.
- 41 Saskaņā ar 2010. gada LSSA juridiskās personas apsaimniekoja 27 % no ES lauksaimniecības zemes platības. Šī daļa būtiski palielinājās 2004. un 2007. gadā, kad ES paplašinājās.
- 42 Skatīt arī Regulas (EK) Nr. 138/2004 I pielikuma 5.12. punktu.

Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls ir vispāratzīts ienākumu un uzņēmējdarbības informācijas avots attiecībā uz komerciālām lauku saimniecībām, taču tam ir ierobežojumi

40

LSGDT mērķis ir vākt reprezentatīvus uzskaites datus par komerciālām lauku saimniecībām⁴³. LSGDT var sniegt svarīgu un noderīgu informāciju par lauku saimniecību uzņēmējdarbības rezultātiem katrā lauksaimniecības nozarē un lieluma klasē. Tādējādi tas ir galvenais informācijas avots KLP pasākumu rezultātu novērtēšanai⁴⁴.

41

Pēc Palātas īpašā ziņojuma Nr. 14/2003 Komisija kopā ar dalībvalstu sadarbības birojiem izstrādā LSGDT metodoloģiju, ņemot vērā lauksaimniecības nozares attīstību. Tā ir arī veikusi pasākumus, lai LSGDT rezultātus tuvinātu starptautiskajiem grāmatvedības un finanšu pārskatu standartiem.

Ienākumu rādītājos nav pilnībā ņemta vērā saimniecību attīstība lauksaimniecības nozarē

42

LSGDT galvenais ienākumu rādītājs ir **“saimniecības neto pievienotā vērtība”**. To var izmantot saimniecību gūto ienākumu salīdzināšanai neatkarīgi no to organizatoriskās formas. Tā kā tajā nav ņemtas vērā ārējo ražošanas faktoru (piemēram, zemes nomas vai banku procentu) izmaksas, kas jāsedz daudziem lauksaimniekiem, tas nevar arī sniegt pietiekamu informāciju par lauksaimnieku faktiskajiem ienākumiem no lauksaimniecības vai saimniecību ienesīgumu.

43

Sākotnēji LSGDT bija paredzēts tam, lai sniegtu informāciju par ģimenes saimniecībām, un svarīgs rādītājs saimniecībām, kas izmanto īpašnieku un viņu ģimenes darbaspēku un kapitālu, ir **“saimniecības neto ienākums uz ģimenes darba vienību”**. To aprēķina tikai tām saimniecībām, kurām ir reģistrēts neatalgots ģimenes darbaspēks. Savukārt uzņēmumi, kas pieder atsevišķiem īpašniekiem vai nodokļu vajadzībām izveidotai īpašnieku grupai un kas visā, izņemot juridisko formu, ir līdzīgi ģimenes saimniecībām, netiek ņemti vērā, jo tiem nav neatalgota darbaspēka. Taču šādas struktūras ir bieži sastopamas daudzās dalībvalstīs, īpaši Vācijā, Spānijā un Francijā, un to izslēgšana var sagrozīt rezultātus⁴⁵.

43 Saimniecības, kuras ir lielākas par minimālo ekonomisko lielumu.

44 Komisijas novērtējums par tiešā atbalsta ietekmi uz ienākumiem un ietekmes novērtējums “KLP 2020. gada perspektīvā” (abus Komisija veica 2011. gadā) būtībā balstās uz LSGDT datiem.

45 Spānijā vairāk nekā 30 % lauksaimniecības zemes platības apsaimnieko juridiskās personas, no kurām daudzas ir izveidotas nodokļu vajadzībām. Francijā juridiskās personas un kopsaimniecības apsaimnieko 58 % lauksaimniecības zemes platības, bet Vācijā – vairāk nekā trešdaļu.

44

Turklāt nav atsevišķa ienākumu rādītāja saimniecībām, kas organizētas kā tradicionālie uzņēmumi, lai gan šādām juridiskām personām ir būtiska nozīme lauksaimniecības nozarē daudzās dalībvalstīs.

Informācija par citiem ar saimniecību saistītiem lauksaimnieku ienākumiem ir nepilnīga

45

Ieņēmumi no finanšu ieguldījumiem, kapitāla pārvedumi un nodokļu sistēmas labvēlīgā ietekme uz ienākumiem no lauksaimniecības var būtiski ietekmēt saimniecības ienākumus un finanšu stāvokli, kā arī tās spēju reaģēt uz tirgus spēkiem. Tomēr pašreizējā LSGDT metodoloģija šādu ietekmi neņem vērā.

46

Daudzi lauksaimnieki arī izmanto savu saimniecību resursus, lai papildus primārajai lauksaimnieciskajai ražošanai iesaistītos citās ienākumus nesošās darbībās vai citādi dažādotu savu saimniecisko darbību ar mērķi palielināt ienākumus. Šādu ar saimniecību saistītu darbību piemēri ir pārtikas pārstrāde saimniecībās, produktu tiešā pārdošana, pakalpojumu sniegšana, izmantojot lauksaimniecības aprīkojumu, atjaunojamās enerģijas ražošana vai agrotūrisms. Šādas darbības nodrošina papildu ienākumus, mazina ienākumu nepastāvību un padara lauksaimniekus mazāk atkarīgus no subsīdijām.

Attēls

Atjaunojamā enerģija var nodrošināt lauksaimniekiem papildu ienākumu avotus

© Eiropas Savienība, avots: Eiropas Komisija, Audiovizuālais dienests, fotogrāfs: L. Chamussy.

47

Sikāka informācija par citiem ar saimniecību saistītiem ienākumiem tiek vākta tikai kopš 2014. gada⁴⁶. Tomēr šo informāciju iekļauj tikai tādā gadījumā, ja saimniecību pārskatos ieņēmumus un izmaksas nevar atdalīt no lauksaimnieciskās darbības. Informācija joprojām ir nepilnīga, jo citos gadījumos tā netiek iekļauta, piemēram, ja šāda darbība tiek pārvaldīta atsevišķās uzņēmējdarbības vienībās, kas pieder lauksaimniekam. Arī savāktie dati nav reprezentatīvi, jo LSGDT izlasē šādas saimniecības pašlaik ir pārstāvētas nepietiekami un atšķirīgo grāmatvedības metožu dēļ dalībvalstu dati nav salīdzināmi (skatīt **2. izcēlumu**). Tāpēc rodas nepilnīgs priekšstats par lauksaimnieku faktisko uzņēmējdarbību, kas saistīta ar saimniecību, un to lomu, kāda viņu kopējo ienākumu stabilizēšanā ir papildu ieņēmumu avotiem.

46 Komisijas 2012. gada 30. aprīļa Īstenošanas regula (ES) Nr. 385/2012 par lauku saimniecības apgrozījuma pārskatu, kas izmantojams, lai noteiktu lauku saimniecību ieņēmumus un analizētu šo saimniecību saimniecisko darbību (OV L 127, 15.5.2012., 1. lpp.).

2. izcēlums

Nekonsekventa pieeja citiem ar saimniecību saistītiem lauksaimnieku ienākumiem

Saskaņā ar 2010. gada LSSA vairāk nekā 30 % Vācijas saimniecību veica uzņēmējdarbību, kas nebija saistīta ar lauksaimniecību. Taču ienākumu klasifikāciju LSGDT regulē valsts nodokļu tiesību akti, saskaņā ar kuriem darbības ieņēmumi, kuru avots nav primārā lauksaimnieciskā ražošana, tiek uzskatīti par ienākumiem no lauksaimniecības ļoti ierobežotā apmērā. Ja šis ierobežojums tiek pārsniegts, ieņēmumus neregistrē LSGDT. Daudzas saimniecības izmanto biogāzes iekārtas un ražo un pārdod elektroenerģiju valsts energotīklam. Tā kā šos ieņēmumus klasificē kā "ieņēmumus no nelauksaimnieciskās darbības", tos neuzskata par tieši saistītiem ar saimniecību un tie neparādās LSGDT rezultātos.

Francijā ienākumus no citām ar saimniecību saistītām ienākumus nesošām darbībām, tādām kā lauksaimniecības produktu pārstrāde, lauksaimniecības pakalpojumi, zemes vai ēku iznomāšana (ieskaitot nomas ienākumus no vēja enerģijas ģeneratoru vai saules enerģijas paneļu uzstādīšanas un elektroenerģijas pārdošanas), iekļauj tikai tādā gadījumā, ja šīs darbības veic viena un tā pati saimniecība un ja ieņēmumi no šādām darbībām nepārsniedz noteiktu summu⁴⁷. Pretējā gadījumā šos ienākumus LSGDT neiekļauj. Abos gadījumos LSGDT nepilnīgi atspoguļo diversifikācijas faktisko līmeni.

Nīderlandē tika konstatēta laba prakse, ka savāktie dati par citām ienākumus nesošām darbībām ļauj labāk novērtēt lauksaimnieku ienākumu situāciju. Saskaņā ar Nīderlandes 2012. gada LSGDT rezultātiem saimniecības, kas papildus primārajai lauksaimnieciskajai ražošanai veica citas ienākumus nesošas darbības, no šīm darbībām saņēma vidēji 51 000 EUR.

47 Parasti mazāko no šiem: 30 % no saimniecības gada apgrozījuma vai 50 000 EUR.

LSGDT nav paredzēts tam, lai reprezentatīvi atspoguļotu KLP saņēmējus

48

LSGDT pamatā esošā apsekojuma mērķis ir pārstāvēt pēc iespējas lielāku lauksaimniecības produkcijas, lauksaimniecības zemes platības un darbaspēka daļu šajās saimniecībās. Šim nolūkam visas saimniecības tiek klasificētas, pamatojoties uz standartizētu produkcijas vērtību, kas vispārīgā veidā atspoguļo to lauksaimniecības produkcijas vērtību. Tomēr standarta produkcijas minimālā robežvērtība dalībvalstīs atšķiras, tāpat kā lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju un ES atbalsta saņēmēju pārstāvība LSGDT (skatīt **tabulu**).

49

Lai gan izmantotā pieeja no dalībvalstu viedokļa ir pamatota, jo saimniecību ekonomiskais lielums ES ievērojami atšķiras, tas ierobežo uz LSGDT balstītu ienākumu salīdzināšanu starp dalībvalstīm. Piemēram, attiecībā uz Spānijas saimniecību, kuras standarta produkcijas vērtība ir 10 000 EUR gadā, nav pieejami salīdzināmi dati Vācijā, Francijā vai Nīderlandē, jo šādas saimniecības apsekojumā nav ietvertas. Tādējādi saskaņota informācija ES līmenī ir pieejama tikai par tām saimniecībām, kuru standarta produkcija gadā pārsniedz 25 000 EUR robežvērtību⁴⁸. Tāpēc salīdzinājumi par viena darbinieka vidējiem ienākumiem visās LSGDT ietvertajās saimniecībās var radīt nepareizu priekšstatu par lauksaimnieku ienākumu situāciju dalībvalstīs.

50

LSGDT tika izveidots ar mērķi novērot lauku saimniecību ienākumus un saimniecisko darbību. Tomēr, atlasot saimniecības, nav ņemts vērā, vai tās ir ES atbalsta saņēmējas. Tas var nozīmēt to, ka nav pieejama pietiekami reprezentatīva informācija par konkrētu ES atbalsta pasākumu ietekmi un īpašu grupu, piemēram, gados jaunu lauksaimnieku, ienākumiem⁴⁹. Turklāt tiešie maksājumi tiek veikti ne tikai komerciālajiem lauksaimniekiem, bet arī daudziem lauksaimniekiem, kuri strādā nepilnu slodzi vai kuriem lauksaimniecība ir iztikas avots, jo uz šiem lauksaimniekiem LSGDT darbības joma neattiecas. Komisijai ir maz informācijas par šādu mazāku saimniecību ienākumiem un ražošanas darbībām, lai gan to īpatsvars starp ES tiešo maksājumu saņēmējiem ir no 12 % Bulgārijā līdz 79 % Slovēnijā⁵⁰. Tas ierobežo secinājumus, kurus var izdarīt, pamatojoties uz LSGDT rezultātiem, par atbalsta pasākumu vispārējo ietekmi uz dažādām saimniecību kategorijām⁵¹.

48 Šādu robežvērtību pašlaik piemēro Vācija, Francija (kontinentālā daļa), Luksemburga, Nīderlande, Slovēnija un Apvienotā Karaliste (Anglija, Skotija un Velsa).

49 Tas attiecas arī uz ELFLA finansētajiem pasākumiem. Saskaņā ar Palātas veikto aptauju Dānija, Vācija, Lietuva un Nīderlande jau ir īpaši ievērojušas bioloģiskās saimniecības. Arī Vācija, Ungārija un Lietuva īpašu uzmanību pievērš juridiskām personām, kas ražo būtisku daļu šo valstu lauksaimniecības produkcijas. Austrija īpaši atlasa kalnu saimniecības. Itālija ir ievērojami paplašinājusi LSGDT izlasi, lai iegūtu precīzākus datus par lauku attīstības pasākumu ietekmi.

50 Skatīt **tabulu**.

51 Čehijas Republikā, Dānijā, Vācijā un Grieķijā tiešo maksājumu saņēmēju skaits bija pat lielāks par LSSA ietverto saimniecību skaitu, jo, ņemot vērā robežvērtības, LSSA netika ietvertas mazākās saimniecības, kuras neko neražo vai ražo ļoti maz. Tādējādi ne tikai nav informācijas par daudzu lauksaimnieku ienākumiem, kuri saņem maksājumus no ES budžeta, bet nav arī strukturālu datus.

Tabula

Lauksaimniecībā nodarbināto iedzīvotāju un KLP atbalsta saņēmēju pārstāvība LSGDT

Dalībvalsts	Saimniecības 2010. gada LSSA	Valsts LSGDT robežvērtība (standarta produkcija, EUR)	LSGDT pārstāvēto LSSA saimniecību īpatsvars	LSGDT nepārstāvēto KLP atbalsta saņēmēju īpatsvars
Beļģija	42 850	25 000	72 %	30 %
Bulgārija	370 500	2 000	31 %	12 %
Čehijas Republika	22 870	8 000	65 %	39 %
Dānija	42 120	15 000	68 %	51 %
Vācija	299 150	25 000	65 %	47 %
Īrija	139 900	8 000	74 %	36 %
Grieķija	723 010	4 000	44 %	Informācijas nav
Spānija	989 810	4 000	53 %	61 %
Igaunija	19 620	4 000	41 %	55 %
Francija	516 110	25 000 ¹ 15 000 ²	57 %	28 %
Itālija	1 620 900	8 000	49 %	38 %
Kipra	38 860	4 000	26 %	Informācijas nav
Latvija	83 400	4 000	26 %	67 %
Lietuva	199 930	4 000	27 %	69 %
Luksemburga	2 210	25 000	73 %	20 %
Ungārija	576 840	4 000	18 %	45 %
Malta	12 540	4 000	24 %	37 %
Nīderlande	72 320	25 000	71 %	25 %
Austrija	150 160	8 000	62 %	26 %
Polija	1 506 620	4 000	48 %	50 %
Portugāle	305 260	4 000	36 %	53 %
Rumānija	3 859 030	2 000	27 %	Informācijas nav
Slovēnija	74 640	4 000	54 %	33 %
Slovākija	24 460	25 000	18 %	79 %
Somija	63 880	8 000	61 %	38 %
Zviedrija	71 100	15 000	39 %	57 %
Apvienotā Karaliste	186 650	25 000 ³ 15 000 ⁴	50 %	50 %
ES-27	12 014 740			

1 Francijas kontinentālā daļa.

2 Gvadelupa, Martinika un Reinjona.

3 Izņemot Ziemeļīriju.

4 Ziemeļīrija.

Avots: Eiropas Revīzijas palāta, pamatojoties uz Komisijas un apsekojuma datiem.

51

Turklāt LSSA nav ietverta informācija par ES atbalstu no ELGF, un tikai dažām dalībvalstīm ir unikāls saimniecības identifikācijas numurs, kas LSSA un LSGDT datus ļautu saistīt ar tādiem administratīviem datiem kā integrētās administrācijas un kontroles sistēmas dati par atbalsta maksājumiem un apsaimniekotajām zemes platībām. Šāda saikne ļautu informāciju par ES atbalstu ienākumiem apvienot ar datiem par lauksaimniecības struktūrām un zemes izmantošanu. Tas arī palīdzētu labāk izprast faktorus, kas nosaka lauksaimnieku ienākumus, kā arī samazināt administratīvo slogu respondentiem.

Komisija un dalībvalstis ne vienmēr nodrošināja, ka pieejamie dati par lauksaimnieku ienākumiem ir pietiekami kvalitatīvi

52

Līgumā ir noteikti pamatprincipi Eiropas statistikas izveidei, kurai jāatbilst taisnīguma, ticamības, objektivitātes, zinātniskās neatkarības, izmaksu lietderības un statistikas konfidencialitātes prasībām⁵². Šie principi ir sīkāk izstrādāti Eiropas Statistikas prakses kodeksā, kuru ievēro gan dalībvalstis, gan arī Komisija. Tā īstenošanu veicina kvalitātes nodrošināšanas sistēma. Tomēr ne prakses kodekss, ne arī kvalitātes nodrošināšanas sistēma nav obligāta. Konkrētie kritēriji, kas attiecas uz sagatavotās statistikas informācijas kvalitāti, ir izklāstīti **V pielikumā**.

53

Lai novērtētu, vai dati par lauksaimnieku ienākumiem ir pamatoti, Palāta pārbaudīja pasākumus, kas ieviesti, lai cita starpā nodrošinātu EPL un LSGDT sniegto statistikas datu kvalitāti, kā paredzēts Eiropas Statistikas prakses kodeksā.

52 LESD, 338. panta 2. punkts.

Tika konstatētas nepilnības tajā, kā Komisija pārvalda ekonomikas pārskatus lauksaimniecībā...

Komisijai nebija pietiekami atjauninātas informācijas par metodoloģiju un datu avotiem, kurus dalībvalstis izmanto EPL sagatavošanā

54

Informācija par EPL metodoloģiju un datu avotiem (jeb “uzskaites informācija”), kuru Komisijai sniedza dalībvalstis, detalizācijas pakāpes un kvalitātes ziņā ievērojami atšķīrās, un kopš 2006. gada tā nav atjaunināta, turklāt par trim dalībvalstīm šāda uzskaites informācija nebija sniegta. Visās sešās apmeklētajās dalībvalstīs procedūras un datu avoti attiecībā uz būtiskām pozīcijām ievērojami atšķīrās un vairs neatbilda uzskaites informācijā ietvertajam aprakstam. Tāpēc Komisija nevar pārbaudīt, vai dalībvalstu sniegtā statistikas informācija ir pietiekami saskaņota un salīdzināma, un tas ierobežo Komisijas spējas sagatavot ieteikumus un izstrādāt pamatnostādnes, lai uzlabotu statistikas informācijas vispārējo kvalitāti.

55

Galvenie EPL rādītāji salīdzina lauksaimniecības ienākumus lauksaimniecībā nodarbināto personu darba ieguldījuma (kas izteikts lauksaimniecības darba vienībās) līmenī⁵³. Jebkādas izmaiņas vai kļūdas darba ieguldījuma aprēķinos ietekmē nodarbinātās personas ienākumus un tādējādi var būtiski mainīt ienākumu rezultātus un to interpretāciju. *Eurostat* nebija pietiekami atjauninātas informācijas par dalībvalstu izmantoto metodoloģiju, un tas mazināja tā spēju novērtēt saņemtās informācijas pareizību un salīdzināmību. Turklāt dalībvalstu noteiktās darba stundas svārstījās no 1600 stundām gadā Francijā līdz 2120 stundām Polijā, un arī tas ietekmēja rezultātu salīdzināmību.

53 To aprēķina, kopējos ienākumus dalot ar to personu kopēju skaitu, kuras ir nodarbinātas lauksaimniecībā vai nu kā algoti darbinieki, vai kā neatkarīgi lauksaimnieki.

Konstatēti trūkumi ziņojumu sniegšanā Eurostat par ienākumiem no lauksaimniecības...

56

Palāta atklāja vairākus gadījumus, kad EPL sniegtie dati nebija pietiekami precīzi vai salīdzināmi, kas būtiski ietekmēja EPL norādīto ienākumu aprēķināšanu. Piemēram, tika konstatētas neatbilstības atsevišķu produktu, tādu kā vīns un olīveļļa, uzskaitē, lauksaimniecības zemes nomas maksā, informācijas sniegšanā par noteiktām, ar lauksaimniecību nesaistītām darbībām, subsīdiju uzskaitē un lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākuma aprēķināšanā (skatīt **3. izcēlumu**).

3. izcēlums

Piemēri trūkumiem lauksaimniecības ienākumu aprēķināšanā

Polijas statistikas birojs iekļāva EPL aplēsi tikai par to nomas maksu, ko lauksaimnieki maksāja par valstij piederošu zemi, neietverot no privātiem zemes īpašniekiem nomātās zemes vērtību, jo iestādēm tā nav zināma. Pamatojoties uz LSGDT rezultātiem, Palāta lēš, ka šāda zeme tomēr aptver aptuveni 61 % no nomātās lauksaimniecības zemes platības Polijā. Arī Rumānijas statistikas birojs pārskatos ietvēra tikai datus par lauksaimniecības uzņēmumu, nevis individuālo lauksaimnieku, nomātās zemes vērtību.

Daudzas saimniecības ir iesaistītas lauksaimniecības produktu pārstrādē, piemēram, siera ražošanā, mežsaimniecības produktu pārstrādē, mežsaimniecībā vai agrotūrismā. Šādu darbību vērtība ir jāiekļauj EPL, ja tās nav atdalāmas no lauksaimnieciskās darbības. Tomēr daudzās dalībvalstīs dati par šādu darbību vērtību nav pieejami.

Rumānijas statistikas birojs platībatkarīgās subsīdijas reģistrēja gadā, kad tās tika izmaksātas lauksaimniekiem (uz skaidru naudu balstīti dati). Saskaņā ar piemērojamajiem standartiem subsīdijas būtu jāreģistrē gadā, kad lauksaimnieks iesniedza atbalsta pieteikumu (uz uzkrājumiem balstīti dati).

Francijā dati par īpašniekiem/akcionāriem veikto maksu par īpaša veida nomas saimniecību (*fermage*) bija novecojuši un netika atbilstīgi ņemti vērā, aprēķinot lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākumu, lai gan šādi tiek apsaimniekota vairāk nekā puse no Francijā izmantotās lauksaimniecības zemes platības.

57

Dalībvalstīm galīgie dati par ienākumiem ir jāsniedz līdz sekojošā gada septembra beigām⁵⁴. Tomēr nākamajos gados dalībvalstis savus datus bieži pārveidoja, un tas būtiski ietekmēja EPL norādītos ienākumus⁵⁵. Šie atjauninājumi tika skaidroti galvenokārt ar to, ka jālabo kļūdas iepriekš sniegtajos datos, ka avota dati nebija savlaicīgi pieejami vai labāki datu avoti tagad ir snieguši precīzāku informāciju. Lai gan statistikas datu pārskatīšana ir statistikas izveides standarta procedūra, šie atjauninājumi norāda uz nepilnībām dalībvalstu EPL sagatavošanā un mazina Komisijas izmantoto galveno ar ienākumiem saistīto darbības rezultātu rādītāju ticamību.

Kvalitātes nodrošināšana nav pilnīgi efektīva

58

Lai gan *Eurostat* centās uzlabot EPL kvalitāti, netika veikts vispusīgs un neatkarīgs novērtējums par to, vai dalībvalstis ir izveidojušas efektīvu kvalitātes nodrošināšanas sistēmu EPL datu vākšanai un apkopošanai. 2010. gadā *Eurostat* izveidoja kopīgu darba grupu EPL kvalitātes rādītāju noteikšanai un kvalitātes ziņojumu standartu definēšanai. 2012. gadā tas koordinēja par EPL sagatavošanu atbildīgo valsts iestāžu pašnovērtējumu. Šajā gadījumā dalībvalstis tika aicinātas sniegt vispārēju novērtējumu par EPL datu kvalitāti un norādīt vajadzīgos uzlabojumus. Palāta konstatēja, ka šajā saistībā četras dalībvalstis⁵⁶ neiesniedza nevienu ziņojumu, tāpēc *Eurostat* rīcībā nenonāca atjaunināta un pilnīga informācija par sniegto EPL datu kvalitāti.

...un dažās dalībvalstīs bija vērojamas nepilnības lauku saimniecību grāmatvedības datu tikla darbībā

LSGDT apsekojuma tehniskā īstenošana var ietekmēt rezultātu kvalitāti

59

Kopumā var izšķirt trīs LSGDT apsekojuma sistēmas. Vienā dalībvalstu grupā valstu LSGDT sadarbības biroji iegūst datus no privātiem grāmatvedības uzņēmumiem, kas kārto individuālu saimniecību grāmatvedības uzskaiti un datus izmanto arī lauksaimnieku ienākumu deklarācijās⁵⁷. Otrajā grupā sadarbības biroji ir tieši iesaistīti grāmatvedības uzskaites kārtošanā LSGDT vajadzībām un tieši sazinās ar lauksaimniekiem⁵⁸. Trešajā grupā valstu sadarbības biroji slēdz līgumus ar privātiem datu vācējiem, kuri vāc datus tieši no saimniecībām⁵⁹.

54 Regula (EK) Nr. 138/2004, II pielikums.

55 Rumānijā 2014. gadā korigējot lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākuma rezultātu par 2012. gadu, tas palielinājās par 129 %, attiecīgi Dānijā par 104 %, Luksemburgā par 48 %, Itālijā par 27 % un Beļģijā par 23 %. Savukārt Vācijā rezultāts samazinājās par 23 %, bet Francijā – par 12 %. Faktoru ienākums būtiski mainījās Beļģijā (+12 %), Vācijā (-13 %), Itālijā (+10 %), Luksemburgā (+28 %), Latvijā (+43 %) un Nīderlandē (+13 %).

56 Beļģija, Vācija, Kipra un Apvienotā Karaliste.

57 Piemēram, Vācijā un Francijā.

58 Piemēram, Nīderlandē.

59 Piemēram, Spānijā, Polijā un Rumānijā.

60

Tieši pārvaldīta sistēma palīdz nodrošināt datu kvalitātes augstu līmeni. Piemēram, laba prakse tika konstatēta Nīderlandē, kur datu vākšana tiek uzticēta pētniecības institūtam, kurš pārņem grāmatvedības uzskaites darbu un kuram ir tieša piekļuve visai būtiskajai informācijai par saimniecību uzņēmējdarbību. Tāpat, ja LSGDT dati ir iegūti no datiem, kas izmantoti nodokļu vajadzībām, pastāv stimuls nodrošināt lielāku precizitāti, jo saskaņā ar valsts nodokļu tiesību aktiem par nepareizu grāmatvedības uzskaiti var tikt piemērots sods.

61

Saskaņā ar kārtību, kas tika konstatēta Spānijā un Rumānijā, līgumslēdzēji saņēma noteiktu summu par katru lauku saimniecības darbības pārskatu, kas iesniegts sadarbības birojam. Pastāv risks izraudzīties saimniecības ar vienkāršu struktūru, lai samazinātu darba slodzi uz vienu saimniecību, tāpēc pastāv lielāks risks attiecībā uz iegūtās informācijas kvalitāti.

Izlases pārstāvība starp dalībvalstīm ievērojami atšķiras...

62

Komisija apstiprina dalībvalstu ierosināto izlases lielumu, bet tai nav pietiekamas dokumentācijas par to, kā dalībvalstis to aprēķināja, kādi pieņēmumi tika izdarīti un vai aprēķini tika veikti saskaņā ar statistikas principiem. Neatkarīgi eksperti nav publiskojuši vai pārskatījuši būtiski svarīgu informāciju, piemēram, izmantoto parametru un uzticamības intervālu precizitāti, lai novērtētu atlases plānu kvalitāti.

63

Izlases lielums dalībvalstīs un reģionos ievērojami atšķiras, tāpat kā atšķiras vienas saimniecības pārstāvēto saimniecību skaits izlasē⁶⁰. Tomēr svarīgas lauksaimniecības nozares LSGDT izlasē var būt pārstāvētas nepietiekami. Piemērs ir vīna ražotāji un vīnogu, augļu un citrusaugļu, olīvu un dažādu ilggadīgo stādījumu audzētāji Spānijā, kas visi kopā aptvēra tikai 0,8 % no saimniecībām, kuras darbojas attiecīgajās nozarēs. Taču šīs nozares veido aptuveni 24 % no Spānijas kopējās lauksaimniecības produkcijas vērtības.

60 Vienas saimniecības pārstāvēto saimniecību skaits LSGDT izlasē svārstās no trim Luksemburgā līdz 185 Rumānijā. Atšķirības dažādās nozarēs un lieluma klasēs var būt daudz lielākas.

64

Komisija iesaka jaunas saimniecības izraudzīties pēc nejaušības principa, lai nodrošinātu labāko statistisko pārstāvību attiecībā uz informāciju par iedzīvotājiem. Šādi jaunas saimniecības izraudzījās tikai 11 dalībvalstis⁶¹. Savukārt pārējās dalībvalstīs atlase ne vienmēr bija pārredzama, un to ierobežoja tas, kā tika organizēta datu vākšana. Tādējādi Vācijā, Spānijā, Francijā, Polijā un Rumānijā atlases process bija lielā mērā atkarīgs no grāmatvedības biroju vai datu vācēju iniciatīvas, kuriem bija jānosaka “piemērotas saimniecības”, kas atbilst atlases kritērijiem. Šajā ziņā saimniecību atlasī varēja ietekmēt subjektīvi faktori, tādējādi ietekmējot arī iegūtās ienākumu informācijas pārstāvību. Spānijā tas arī radīja lielas atšķirības starp LSGDT izlasē ietvertu apakšreģionu īpatsvaru, tāpēc būtiska valsts daļa un teritoriālā struktūra tajā nebija labi pārstāvēta. Tas ietekmē arī tiešo maksājumu turpmākos novērtējumus, jo Spānija ir ieviesusi sistēmu ar 51 apakšreģionu, kas LSGDT izlasē pašlaik nav pietiekami pārstāvēts.

65

Dalība LSGDT apsekojumā ir brīvprātīga. Apmeklētajām dalībvalstīm bija grūti atrast piemērotu skaitu saimniecību gandrīz visu attiecīgo lielumu klasēs. Dažas dalībvalstis ieviesa stimulus, lai iesaistītu saimniecības un atlīdzinātu tām par papildu slogu, tomēr Palāta konstatēja, ka šie pasākumi ne vienmēr bija efektīvi, lai aptvertu visus attiecīgos saimniecību veidus un lieluma klases⁶².

66

Vācijas mazās un ļoti lielās saimniecības izlasē ir pārstāvētas ļoti nepietiekami, lai gan stimuli tam ir ieviesti. Grūtības tika konstatētas arī Nīderlandē, kur 78 % no izraudzītajām jaunajām saimniecībām apsekojumā piedalīties atteicās. Rumānijā trūka īpašu stimulu attiecībā uz visu lielumu klasēm, tāpēc apsekojumā varēja iesaistīt mazāk saimniecību nekā paredzēts. Īpaši grūti bija iesaistīt tajā ļoti mazas un ļoti lielas saimniecības. Tomēr ir svarīgi iegūt kvalitatīvus datus par visu attiecīgo lielumu klasēm, jo situācija lielākās vai mazākās saimniecībās var ievērojami atšķirties no situācijas vidēja lieluma saimniecībās.

61 Dānija, Īrija, Igaunija, Itālija, Latvija, Malta, Nīderlande, Slovākija, Zviedrija, Somija un Apvienotā Karaliste. Slovēnija izlasi pēc nejaušības principa izmantoja daļēji.

62 Saskaņā ar Palātas veikto aptauju 14 dalībvalstis izmaksāja atlīdzību saimniecībām, kuras piedalījās apsekojumā (Beļģija (Flandrija), Vācija, Grieķija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Austrija, Polija, Slovākija, Slovēnija, Somija un Zviedrija). Beļģijā (Flandrijā), Horvātijā, Itālijā, Lietuvā, Latvijā, Ungārijā, Nīderlandē, Somijā un Apvienotajā Karalistē iestādes nodrošina privilēģētu piekļuvi informācijai par uzņēmējdarbības rezultātiem vai konsultatīvajiem pakalpojumiem, ļaujot saimniecībām savus rezultātus salīdzināt ar citu saimniecību rezultātiem.

...un LSGDT datu vākšanā tika konstatēti arī citi trūkumi

67

LSGDT datus iegūst no grāmatvedības pārskatiem, kuras ieraksti veikti sistemātiski un regulāri visu atskaites gadu. Saimniecībām, kuras piedalās apsekojumā, jābūt gatavām un spējīgām kārtot saimniecības grāmatvedību⁶³.

68

Taču Rumānijā, kur individuālās saimniecības veido aptuveni 70 % no LSGDT izlases, rezultāti bija lielā mērā balstīti uz intervijām, jo it sevišķi mazākās saimniecības pienācīgi neveica grāmatvedības uzskaiti. Tāpat arī Spānijā datu vākšana par daudzām saimniecībām lielā mērā balstījās uz intervijām ar lauksaimniekiem, nevis sistemātiskiem grāmatvedības ierakstiem. Tas būtiski mazina sniegtās informācijas kvalitāti un neļauj pārbaudīt tās pamatā esošos datus.

69

Neatbilstības tika konstatētas arī neatalgota ģimenes darbaspēka slodzes aprēķināšanā. Šajā aspektā Komisija atzina, ka ģimenes darbinieku darba stundu skaits parasti ir pārvērtēts. Tāpēc ienākumu novērtējums uz vienu darbinieku var izrādīties pārāk zems, tādējādi ietekmējot rādītāju ticamību.

70

LSGDT datus dalībvalstis parasti iesniedza tiesību aktos noteiktajā 12 mēnešu termiņā pēc grāmatvedības gada beigām⁶⁴. Tomēr datu kvalitāte ne vienmēr bija tāda, kādu Komisija bija paredzējusi, un dažās dalībvalstīs bija vajadzīgs liels papildu darbs. Piemēram, 2012. grāmatvedības gada rezultātus Komisija varēja publicēt tikai 2014. gada novembrī, t. i., aptuveni divus gadus pēc atsauces gada beigām. Komisija centās procesu paātrināt, palielinot dalībvalstīm izmaksāto atlīdzību⁶⁵, taču, ja netiek uzlabota datu kvalitāte, tas šo procesu būtiski nesaīsina. Ja tā turpināsies, svarīgi dati par KLP 2013. gada reformā pieņemto pasākumu uzraudzību un novērtēšanu nebūs savlaicīgi pieejami, lai sagatavotu 2018. gada starpposma ziņojumu.

63 Regula (EK) Nr. 1217/2009, 2. panta e) punkts.

64 Komisijas 1983. gada 13. jūlija Regula (EEK) Nr. 1915/83 par konkrētiem sīki izstrādātiem īstenošanas noteikumiem attiecībā uz uzskaiti ar mērķi noteikt lauku saimniecību ienākumus (OV L 190, 14.7.1983., 25. lpp.).

65 Saskaņā ar Komisijas 2012. gada 29. marta īstenošanas regulu (ES) Nr. 283/2012, ar ko no lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkla 2012. pārskata gada nosaka standarta maksu par lauku saimniecības darbības pārskatu (OV L 92, 30.3.2012., 15. lpp.), šī maksa bija 160 EUR par derīgu lauku saimniecības darbības pārskatu. Sākot ar 2015. gadu, dalībvalstis papildus saņem 5 EUR par katru lauku saimniecības darbības pārskatu, ja grāmatvedības datus tās iesniedz jau 11 mēnešu laikā no grāmatvedības gada beigām.

Nepietiekams dalībvalstu finansējums var ietekmēt rezultātu kvalitāti

71

Komisijas maksa dalībvalstīm nav atkarīga no datu vākšanas sistēmas un dalībvalstu faktiskajām izmaksām. LSGDT parasti darbojas labāk, ja arī dalībvalsts ir nopietni ieinteresēta iegūt kvalitatīvus datus par lauku saimniecību ienākumiem un uzņēmējdarbības rezultātiem un tāpēc nodrošina pietiekamu finansējumu. Piemēram, Nīderlandes LSGDT pamatā ir tik liels apjoms datu par lauku saimniecību uzņēmējdarbību, kā arī vides un sociālajiem aspektiem, ka tas ievērojami pārsniedz ES līmenī pašreiz noteiktās prasības. Arī Vācijas, Francijas un Polijas valsts iestādēm ir liela interese par LSGDT sistēmas darbību, jo rezultāti tiek plaši izmantoti valsts politikas un tās darbības rezultātu analizē.

72

No apmeklētajām dalībvalstīm visvairāk nepilnību tika konstatētas Spānijā un Rumānijā. Tās abas pašlaik saskaras ar grūtībām nodrošināt vajadzīgo valsts finansējumu. Šajās dalībvalstīs LSGDT darbība ir ļoti atkarīga no ES finansējuma. Datu izmantošana valsts vajadzībām šajās dalībvalstīs bija ļoti ierobežota. Rumānijā datus vāc tikai tāpēc, lai tos iesniegtu Komisijai, un iestādēm nav vajadzīgo tehnisko līdzekļu un pietiekami kvalificēta personāla, lai veiktu datu plašāku analīzi. Tomēr, ņemot vērā dalībvalstu ievērojamo rīcības brīvību ES atbalsta sadalē, ir būtiski, lai LSGDT kā svarīgākais KLP pasākumu darbības rezultātu novērtēšanas instruments nodrošinātu pienācīgas kvalitātes rezultātus par katru dalībvalsti.

Oficiālais LSGDT kvalitātes nodrošināšanas pasākumos ir nepilnības

73

LSGDT pārvalda Komisijas Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD, kurš kopā ar valstu sadarbības birojiem atbild arī par datu kvalitātes nodrošināšanu. *Eurostat* ir atbildīgs par Komisijas statistikas darbību koordinēšanu⁶⁶. LSGDT kontekstā *Eurostat* koordinēšanas tvērumu nosaka savstarpējs nolīgums⁶⁷. Tomēr šajā nolīgumā *Eurostat* nav paredzēta pārraudzības funkcija.

66 Komisijas 2012. gada 17. septembra Lēmums 2012/504/ES par *Eurostat* (OV L 251, 18.9.2012., 49. lpp.).

67 2015. gada 7. maija Saprašanās memorands starp *Eurostat* un Lauksaimniecības un lauku attīstības ĢD.

74

No apmeklētajām dalībvalstīm oficiāla kvalitātes nodrošināšanas procedūra bija ieviesta tikai Nīderlandē, un tikai šajā valstī iestādes apstiprina izlasi, ņemot vērā tajā pārstāvētos iedzīvotājus, un regulāri pārbauda, vai tā atbilst pieņēmumiem. Pārējās dalībvalstīs sadarbības biroji pārbaudīja saņemto datu ticamību. Tomēr, izņemot Poliju, netika veiktas pārbaudes uz vietas, lai novērtētu datu vācēju veikta darba kvalitāti vai noteiktu, kādi dokumenti ir sniegtās informācijas pamatā.

75

Komisija ir informēta par LSGDT darbības rezultātu problēmām atsevišķās dalībvalstīs⁶⁸. Tomēr līdz šim nav izstrādāts laika grafiks situācijas uzlabošanai, un vēl ir jānovērš tādas būtiskas nepilnības kā nepietiekams nozaru un lieluma klašu aptvērumš visās dalībvalstīs, stimulu trūkums saimniecību iesaistīšanai – daudzās dalībvalstīs – un finansējuma trūkums.

76

Komisija cenšas novērst nepilnības LSGDT un sadarbībā ar dalībvalstīm pēta iespējas izveidot izmaksu ziņā lietderīgāku datu vākšanas sistēmu. Tā arī paredz izmantot LSGDT, lai sniegtu atjauninātu informāciju par saimniecību ilgtspējas rādītājiem. Tomēr, ņiet, ka konkrētus uzlabojumus nevarēs veikt agrāk par 2017. gadu, un līdz 2019. gada beigām dati nebūs pieejami. Tas var ietekmēt KLP 2013. gada reformas novērtēšanu.

Pieejamo datu ierobežojumi, atsevišķu kopējās lauksaimniecības politikas pasākumu neskaidrie mērķi un nepilnības darbības rezultātu rādītājos ietekmē Komisijas spēju parādīt sasniegto

77

EPL un LSGDT ietvertie dati veido pamatu ar lauksaimnieku ienākumiem saistīto KLP pasākumu rezultātu novērtējumam, ko veic Komisija. Tomēr efektīvam darbības rezultātu novērtējumam ir vajadzīgi ne tikai pieejami un kvalitatīvi dati par lauksaimnieku ienākumiem, bet arī jau pašā sākumā skaidri noteikti pasākumu mērķi un konkrētiem mērķiem paredzēti rādītāji. Turklāt ienākums nav vienīgais KLP mērķis, un tas nav arī lielākās daļas KLP pasākumu vienīgais mērķis.

68 Būtiskus trūkumus Komisija konstatēja arī Grieķijā.

78

Palāta analizēja, vai KLP pasākumiem no paša sākuma bija noteikti skaidri mērķi attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem. Uz šā pamata Palāta vērtēja, vai Komisija bija formulējusi būtiskus rādītājus, kas ļauj efektīvi novērtēt KLP pasākumu rezultātus attiecībā uz lauksaimnieku ienākumu atbalstu. Turklāt tā novērtēja, vai pašreizējā plānošanas perioda darbības rezultātu rādītāji ļaus noteikt, cik lielā mērā šie mērķi ir sasniegti. Palātas veikto analīzi apstiprināja arī eksperti.

Tiešie maksājumi kalpo daudziem mērķiem, kuru sasniegšanu ir grūti novērtēt...

79

Lai analizētu KLP mērķus attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem, Palāta izmantoja Finanšu regulā noteiktos *SMART* kritērijus, proti, mērķiem jābūt konkrētiem, izmērāmiem, sasniedzamiem, atbilstīgiem un ar noteiktu termiņu⁶⁹.

80

Parasti komerciālās lauku saimniecības galvenos ienākumus gūst no savas produkcijas pārdošanas. Tiešie maksājumi lauksaimniekiem pēc būtības ir papildu ieņēmumi. Turklāt var gaidīt, ka tie vēl vairāk ietekmēs lauksaimnieku ienākumus, iespaidojot to lēmumus uzņēmējdarbības jomā⁷⁰.

81

KLP vispārējais mērķis attiecībā uz ekonomiski dzīvotspējīgu pārtikas ražošanu un tās ietekmi uz ienākumiem no lauksaimniecības līdz šim nav izteikts izmērāmos mērķos. Nav precizēts arī tas, kā atsevišķiem pasākumiem tiešo maksājumu shēmās būtu jāpalīdz sasniegt vispārējo mērķi, jo ne regulā⁷¹, ne arī tās preambulā nav pietiekami skaidri noteikti to īpašie mērķi un nav ne bāzes datu, ne arī mērķa, uz kura pamata varētu novērtēt to darbības rezultātus. Turklāt attiecības ar citiem KLP mērķiem, tādiem kā dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana, ir sarežģītas un arī var ietekmēt lauksaimnieku ienākumus.

69 Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Regula (ES, Euratom) Nr. 966/2012 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, un par Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr. 1605/2002 atcelšanu (OV L 298, 26.10.2012., 1. lpp.), 30. panta 3. punkts.

70 Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju tiešo maksājumu īpatsvars ES komerciālo saimniecību kopējos ieņēmumos 2012. gadā bija 11,2 %. Tomēr šis īpatsvars saimniecībās un dalībvalstīs ievērojami atšķiras. (ES lauku saimniecību ekonomiskais apskats, kas balstīts uz 2012. gada LSGDT datiem, 1. lpp.).

71 Regula (ES) Nr. 1307/2013. Pieejamais budžets lielā mērā ir ES atbalsta summa, kas laika gaitā izmaksāta lauksaimniekiem par zemes kultivēšanu vai dzīvnieku audzēšanu (saistītie maksājumi).

82

Komisija uzskata, ka tiešajiem maksājumiem, arī kopā ar citiem pasākumiem, būtu vienlaikus jāpalīdz sasniegt daudzus mērķus, tādus kā atbalsts saimniecību ekonomiskajai dzīvotspējai, produktivitātes un konkurētspējas uzlabošana lauksaimniecībā un dabas resursu ilgtspējīgas apsaimniekošanas un klimata pasākumu veicināšana. Tomēr, tā kā kopumā nav skaidrības par to, kādus vispārējus un konkrētus KLP mērķus ir paredzēts sasniegt, ir būtībā grūti, pamatojoties uz darbības rezultātu rādītājiem, novērtēt, vai pasākuma mērķis ir sasniegts. Dažādās iespējas, kuras dalībvalstis var izvēlēties tiešo maksājumu īstenošanai, visu sarežģī vēl vairāk, jo ietekme uz lauksaimniecības tirgiem un lauksaimnieku ienākumu nevienlīdzība vienā dalībvalstī var ievērojami atšķirties no situācijas citā.

...un ar lauksaimnieku ienākumiem saistītos kopējās lauksaimniecības politikas darbības rezultātu rādītājus nevar skaidri sasaistīt ar pasākumiem un mērķu faktisko sasniegšanu

83

Rādītājiem būtu jāļauj novērtēt politikas pasākumu progresu, efektivitāti un lietderību izvirzīto mērķu sasniegšanā⁷². Tiem jābūt atbilstīgiem, apstiprinātiem, ticamiem, izmērāmiem un stabiliem, kā arī balstītiem uz pamatotu statistikas informāciju⁷³.

84

Ietekmes rādītājiem ir jāatspoguļo KLP pasākumu kopējā ietekme. Attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem, kas ir daļa no ekonomiski dzīvotspējīgas pārtikas ražošanas vispārējā mērķa, svarīgākie ietekmes rādītāji ir lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības un lauksaimniecības faktoru ienākums. Tomēr tie ierobežoti atspoguļo tendences, un tajos nav noteiktas absolūtā ienākuma vērtības un bāzes dati. Turklāt šo rādītāju izmaiņas ir galvenokārt saistītas ar izmaiņām cenās, nevis ar KLP pasākumu ietekmi. Tie nevar sniegt informāciju arī par to, cik lielā mērā KLP ir sasniegusi Līgumā noteikto mērķi attiecībā uz pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem, jo atbilstīgi dati ES līmenī nav pieejami.

72 Komisijas 2014. gada 22. jūlija Īstenošanas regula (ES) Nr. 834/2014, ar ko nosaka noteikumus par to, kā piemērot kopējās lauksaimniecības politikas kopīgo uzraudzības un novērtēšanas sistēmu (OV L 230, 1.8.2014., 1. lpp.), 1. pants.

73 Rādītājiem pēc iespējas jāatbilst *RACER* kritērijiem – tiem jābūt atbilstīgiem, apstiprinātiem, ticamiem, vienkāršiem un stabiliem, “*Part III: Annexes to impact assessment guidelines*” [III daļa. Ietekmes novērtēšanas pamatnostādņu pielikumi], (Eiropas Komisija, 2009. gada 15. janvāris: http://ec.europa.eu/smartregulation/impact/commission_guidelines/docs/iag_2009_annex_en.pdf).

85

Palāta arī konstatēja, ka Komisijas **rezultātu rādītāji**, ciktāl tie ir tieši saistīti ar ienākumiem, attiecas uz ekonomiski dzīvotspējīgas pārtikas ražošanas vispārējo mērķi un tādējādi arī uz lauksaimnieku ienākumiem no lauksaimniecības. Taču rādītāju sniegtā informācija jau atkal nav pietiekami precīza, lai to varētu pietiekami skaidri sasaistīt ar ES pasākumiem un parādīt, ka tie palīdzēja sasniegt vēlamo rezultātu (skatīt **4. izcēlumu**). Tā kā nekādi mērķi vai bāzes dati nav noteikti, rādītāji nevar sniegt informāciju par iespējamo atšķirību starp mērķu vēlamo un faktisko sasniegšanu, kā arī to, vai pasākumi palīdzēja šo atšķirību mazināt.

4. izcēlums

Nepilnības Komisijas izmantotajos rezultātu rādītājos saistībā ar lauksaimnieku ienākumiem

Rādītājs **“gada tiešo maksājumu īpatsvars ienākumos no lauksaimniecības”**, ko aprēķina, pamatojoties uz EPL, uzsver tiešo maksājumu nozīmi lauksaimniecības nozarē. Tomēr šā rādītāja pamatā esošie dati nav pietiekami ticami⁷⁴. Turklāt rādītāju sagroza šādas situācijas: ir saimniecības, kuras saņem tiešos maksājumus, bet neko neražo un tādējādi negūst ienākumus no lauksaimniecības. Savukārt dažās dalībvalstīs ievērojamu daļu lauksaimniecības ienākumu rada lauksaimnieki, kuri tiešos maksājumus nesaņem vai saņem tikai nenozīmīgas summas⁷⁵. Visbeidzot, šis rādītājs neņem vērā lauksaimnieku ienākumu samazinājumu paaugstinātas nomas maksas dēļ, kas rodas, kapitalizējot tiešos maksājumus zemes cenās. Turklāt nav arī skaidrs, vai rādītāja izmaiņas ir saistītas tikai vai galvenokārt ar konkrētiem KLP pasākumiem, izmaiņām tirgū vai citiem faktoriem.

Rādītājs **“lauku saimniecības ienākumu mainīgums”** ir galvenokārt atkarīgs no cenu svārstībām pasaules tirgū. Šis rādītājs, ko aprēķina, pamatojoties uz LSGDT datiem, var sniegt būtisku informāciju par tiešo maksājumu kopējo efektivitāti tirgus nestabilitātes seku mazināšanā. Tomēr tas nav pietiekami pamatots, jo neņem vērā subsīdijas, nodokļus un ar lauksaimniecību nesaistītus ienākumus, kuriem var būt liela nozīme, lai palīdzētu lauksaimniekiem pielāgoties cenu svārstībām.

Rādītājs **“pievienotā vērtība pārtikas apritē iesaistītajiem primārajiem ražotājiem”** attiecas uz primārās lauksaimnieciskās ražošanas pievienoto vērtību salīdzinājumā ar citiem pārtikas aprites posmiem, tādiem kā pārtikas pārstrādes nozare, tirgotāji vai lielveikali. Šis rādītājs nav pietiekami stabils, jo var būt situācijas, kad tas samazinās, lai gan ienākumi no lauksaimniecības palielinās. Piemēram, gadījumā, kad liels pieprasījums pēc jauniem pārtikas produktiem izraisa produktu cenas palielināšanos. Šajā gadījumā lauksaimnieku daļa pārtikas apritē, visticamāk, samazināsies, lai gan lauksaimnieku ienākumi var palielināties.

⁷⁴ Skatīt 38. punktu.

⁷⁵ Nīderlandē 39 % lauksaimniecības produkcijas ražoja saimniecības, kas tiešos maksājumus nesaņēma.

86

Komisijas izmantotie rādītāji neņem vērā citus rezultātus, kas ir svarīgi tiešo maksājumu izpildei saistībā ar ienākumiem. Piemēram, nav tāda rezultātu rādītāja, kas sniegtu informāciju par to, cik lielā mērā lauksaimniecībā nodarbinātie iedzīvotāji izmanto tiešo maksājumu instrumentu, cik tāls ir maksājumu faktiskais ceļš līdz lauksaimniecības produktu ražotājiem un vai jaunās tiešo maksājumu shēmas lauksaimniekus ar zemiem ienākumiem atbalsta labāk nekā tās, kas bija pirms reformas.

87

Rādītāji nesniedz informāciju arī par to, vai ES maksājumi efektīvi palīdzēja sasniegt ienākumu mērķi, jo šie rādītāji nevar parādīt, vai KLP atbalsta sniegšana citā līmenī vai veidā būtu ietekmējusi ienākumus no lauksaimniecības par tādu pašu summu un ar tādām pašām budžeta izmaksām, ne arī to, ka konkrēts pasākums ir bijis pietiekami mērķtiecīgs, lai visefektīvākajā veidā novērstu tirgus nepilnības.

88

Pārtikas ražošana, lauksaimnieku ienākumi un dzīves līmenis ir jautājumi, kuriem Līgumā ir pievērsta īpaša uzmanība. Saskaņā ar KLP 2013. gada reformu viena trešdaļa ES budžeta joprojām tiek tieši vai netieši atvēlēta tam, lai stabilizētu tirgu, atbalstītu lauksaimnieku ienākumus un tādējādi veicinātu ekonomiski dzīvotspējīgu pārtikas ražošanu un pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem.

89

Jau agrāk Palāta konstatēja, ka ir vajadzīgi ticamāki un vispusīgāki statistikas dati un rādītāji, lai varētu stingrāk kontrolēt to, kādi rezultāti ir sasniegti ar KLP, no kuras budžeta līdzekļiem vairāk nekā divas trešdaļas tika atvēlētas ienākumu atbalstam.

90

Saskaņā ar KLP jauno uzraudzības un novērtēšanas sistēmu Komisijai ir jānovērtē KLP pasākumu kopējā ietekme attiecībā uz izvirzītajiem mērķiem. Tam ir vajadzīga pietiekama un kvalitatīva informācija.

91

Palāta secina, ka Komisijas izmantotā KLP darbības rezultātu novērtēšanas sistēma attiecībā uz lauksaimnieku ienākumiem nav pietiekami labi izstrādāta un lauksaimnieku ienākumu analīzei izmantoto statistikas datu kvalitāte un kvantitāte ir būtiski ierobežota.

Komisija nav skaidri noteikusi, kādi statistikas dati ir vajadzīgi, lai efektīvi novērtētu ar lauksaimnieku ienākumu atbalstu saistīto KLP pasākumu rezultātiem

92

Par lauku mājāsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem nav pieejami reprezentatīvi dati, kas palīdzētu novērtēt, vai ir sasniegts Līgumā noteiktais mērķis nodrošināt pietiekami augstu dzīves līmeni lauksaimniekiem. Nav arī nevienas uzticamas sistēmas, kas ienākumus lauksaimniecībā ļautu salīdzināt ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs, tādējādi attaisnojot ES ienākumu atbalstu lauksaimniekiem (26.–32. punkts).

1. ieteikums. Sistēmu izveide būtiskas informācijas vākšanai un salīdzināšanai par lauksaimnieku ienākumiem

Komisijai jāizveido aptverošāka statistikas sistēma, kas sniegtu informāciju par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem un labāk aprakstītu lauksaimnieku dzīves līmeni. Šim nolūkam Komisijai, sadarbojoties ar dalībvalstīm un pamatojoties uz vienotu metodoloģiju, jāapsver, kā vislabāk varētu pilnveidot un apvienot pašreizējos ES statistikas instrumentus.

Komisijai arī jāuzlabo sistēma lauksaimnieku ienākumu salīdzināšanai ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs.

93

ES līmenī pašreiz pieejamie instrumenti lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai ir EPL un LSGDT. Tie abi sniedz datus, kas vajadzīgi, lai novērtētu to KLP pasākumu rezultātus, kuru mērķis ir ekonomiski dzīvotspējīgas pārtikas ražošanas veicināšana un atbalsts lauksaimnieku ienākumiem. Tomēr šiem instrumentiem ir būtiski ierobežojumi, un var nebūt pieejami svarīgi dati, lai efektīvi novērtētu KLP pasākumus, kuru mērķis ir atbalsts lauksaimnieku ienākumiem.

94

EPL potenciāls vēl nav pilnībā izmantots, un tie nesniedz pietiekamu informāciju par svarīgiem faktoriem, kas saistīti ar lauksaimnieku ienākumiem. Turklāt EPL informāciju Komisija ne vienmēr izmanto pareizi (33.–39. punkts).

2. ieteikums. EPL pilnveidošana

Komisijai jāpilnveido EPL, lai to potenciālu varētu labāk izmantot un tādējādi tie

- o sniegtu sīkāku informāciju par faktoriem, kuri ietekmē ienākumus no lauksaimniecības;
- o nodrošinātu reģionāla līmeņa datu nosūtīšanu, pamatojoties uz oficiālu vienošanos ar dalībvalstīm.

Komisijai arī

- o jāizvērtē, vai EPL ir iespējams pilnveidot, lai sniegtu pamatotu aplēsi par lauksaimnieku ražoto sabiedrisko labumu ekonomisko vērtību;
- o jānodrošina, ka EPL informācija tiek pienācīgi izmantota ienākumu rādītājos.

95

LSGDT ir svarīgs KLP novērtēšanas instruments, bet tam ir ierobežojumi. Ienākumu rādītāji pilnībā neņem vērā saimniecību attīstību lauksaimniecības nozarē, savukārt informācija par citiem ar saimniecību saistītiem lauksaimnieku ienākumiem ir nepilnīga. Turklāt ES līmenī nav pieejami dati par daudzu ES atbalsta saņēmēju ienākumiem (40.–51. punkts).

3. ieteikums. Sinerģiju veidošana starp LSGDT un citiem statistikas instrumentiem

Komisijas veiktās lauksaimnieku ienākumu analīzes pamatā ir jābūt rādītājiem, kas ņem vērā pašreizējo situāciju lauksaimniecībā, un pietiekamiem un konsekventiem datiem par visiem KLP pasākumu atbalsta saņēmējiem. To varētu panākt, izveidojot sinerģijas starp esošajiem administratīvajiem datiem vai pilnveidojot LSGDT vai citus piemērotus statistikas instrumentus.

Komisija un dalībvalstis ne vienmēr nodrošināja, ka lauksaimnieku ienākumu novērtēšanai izmantotie dati ir pietiekami kvalitatīvi

96

Komisijai bija nepietiekami atjaunināta informācija par dalībvalstu izmantoto EPL metodoloģiju un datu avotiem, ziņojumu sniegšanā *Eurostat* tika konstatēti trūkumi, un kvalitātes nodrošināšanas procedūras nebija pilnīgi efektīvas. Tas var ietekmēt sniegto datu pareizību un mazināt to salīdzināmību. Tas liek apšaubīt arī Komisijas izmantoto galveno KLP darbības rezultātu uzraudzības rādītāju ticamību (53.–58. punkts).

4. ieteikums. EPL kvalitātes uzlabošana

Ņemot vērā EPL nozīmi KLP uzraudzībā, Komisijai jāievieš regulāri kvalitātes ziņojumi par EPL un jāgūst pamatota pārlicība, ka dalībvalstis ir izveidojušas kvalitātes nodrošināšanas sistēmu, lai nodrošinātu, ka dalībvalstu sniegtie dati ir salīdzināmi un apkopoti saskaņā ar Eiropas statistikai piemērojamajiem kvalitātes kritērijiem.

97

Attiecībā uz LSGDT apsekojuma tehniskā īstenošana dažās dalībvalstīs ietekmēja rezultātu kvalitāti, kā arī izlases pārstāvība dalībvalstīs bija atšķirīga. Tādējādi ne visas nozares, lieluma klases un reģioni bija pietiekami labi pārstāvēti LSGDT, mazinot tā lietderību analīzes nolūkiem. Turklāt iegūto rezultātu kvalitāti var ietekmēt nepietiekams dalībvalstu finansējums LSGDT datu vākšanai (59.–72. punkts).

98

Revīzijā konstatēja atsevišķas nepilnības LSGDT kvalitātes nodrošināšanas pasākumos (73.–76. punkts).

5. ieteikums. LSGDT kvalitātes uzlabošana

Komisijai arī jānovērt LSGDT īstenošanā konstatētās nepilnības, ar attiecīgajām dalībvalstīm vienojoties par skaidru grafiku un veicinot sistēmas potenciāla labāku izmantošanu.

Komisijai jāpilnveido pašreizējie kvalitātes nodrošināšanas pasākumi attiecībā uz dalībvalstu LSGDT statistikas datu ieguvu, lai nodrošinātu, ka visās dalībvalstīs ir pienācīgi pārstāvētas KLP svarīgās nozares un saimniecību lieluma klases, atspoguļojot arī dalībvalstu izdarīto izvēli KLP iespēju ziņā.

Komisija nav noteikusi būtiskus rādītājus, kas ļauj efektīvi novērtēt ar lauksaimnieku ienākumu atbalstu saistīto KLP pasākumu rezultātiem

99

Neskaidro mērķu un bāzes datu trūkuma dēļ ir grūti, pamatojoties uz darbības rezultātu rādītājiem, novērtēt, vai konkrēti KLP pasākumi, kas paredzēti lauksaimnieku ienākumu atbalstam, savus mērķus ir sasnieguši. Dalībvalstu izvēle attiecībā uz tiešo maksājumu īstenošanu ir vēl viens izaicinājums Komisijas analīzei par to, vai šie maksājumi efektīvāk un lietderīgāk palīdzēja sasniegt KLP mērķus un tādējādi radīja ES pievienoto vērtību (79.–82. punkts).

100

Komisijas izmantotie rādītāji par ekonomiski dzīvotspējīgu pārtikas ražošanu un lauksaimnieku ienākumiem nav pietiekami ticami vai pietiekami skaidri saistīti ar KLP pasākumiem, lai parādītu, ka tie efektīvi un lietderīgi palīdzēja sasniegt vēlamo rezultātu. Rādītāju būtiskumu vēl vairāk samazina datu pieejamības ierobežojumi. Rādītāji arī nesniedz informāciju par to, vai mērķi tika efektīvi sasniegti, jo tam vajadzīga padziļināta analīze par faktoriem, kuri ietekmē lauksaimnieku ienākumus (83.–87. punkts).

6. ieteikums. Lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto KLP pasākumu rezultātu novērtēšanas uzlabošana

Ņemot vērā Palātas konstatētās nepilnības, Komisijai jāuzlabo ar lauksaimnieku ienākumiem saistīto KLP pasākumu rezultātu informācijas ticamība un pilnīgums,

- o nākamajam plānošanas periodam no paša sākuma nosakot atbilstošus darbības mērķus un bāzes datus, ar kuriem var salīdzināt KLP pasākumu rezultātiem;
- o savu izvērtējumu kontekstā papildinot pašreizējo darbības rezultātu rādītāju sistēmu ar citiem būtiskiem un kvalitatīviem datiem, lai novērtētu sasniegtos rezultātus;
- o arī savu izvērtējumu kontekstā novērtējot lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto pasākumu efektivitāti un lietderību.

Šo ziņojumu 2016. gada 13. janvārā sēdē Luksemburgā pieņēma Revīzijas palātas I apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis Augustyn KUBIK.

Revīzijas palātas vārdā –

priekšsēdētājs

Vítor Manuel da SILVA CALDEIRA

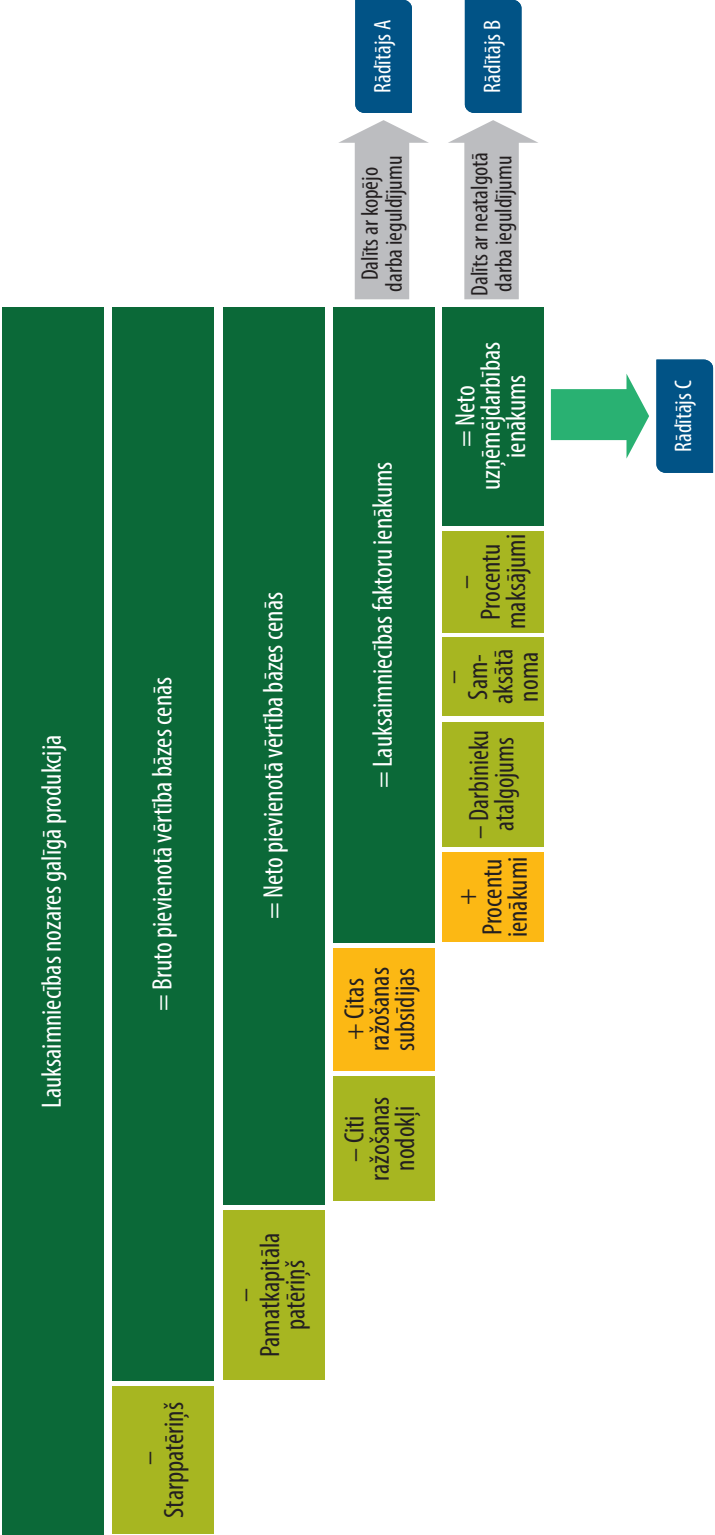
Dalībvalstu izvēle attiecībā uz Eiropas Savienības tiešo maksājumu īstenošanu

Dalībvalsts	Pamata maksājums	Vienotais platības maksājums	Pārdalošs maksājums	Maksājums gados jaunajiem lauksaimniekiem	Maksājums par apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi	Maksājums par klimatom un videi labvēlīgu lauksaimniecības praksi ¹	Brīvprātīgi saistītie maksājumi	Mazo lauksaimnieku atbalsta shēma
Beļģija	X	—	X	X	—	X	X	—
Bulgārija	—	X	X	X	—	X	X	X
Čehijas Republika	—	X	—	X	—	X	X	—
Dānija	X	—	—	X	X	X	X	X
Vācija	X	—	X	X	—	X	—	X
Igaunija	—	X	—	X	—	X	X	—
Īrija	X	—	—	X	—	X	X	—
Grieķija	X	—	—	X	—	X	X	X
Spānija	X	—	—	X	—	X	X	X
Francija	X	—	X	X	—	X	X	—
Horvātija	X	—	X	X	—	X	X	X
Itālija	X	—	—	X	—	X	X	X
Kipra	—	X	—	X	—	X	X	—
Latvija	—	X	—	X	—	X	X	—
Lietuva	—	X	X	X	—	X	X	X
Luksemburga	X	—	—	X	—	X	X	—
Ungārija	—	X	—	X	—	X	X	X
Malta	X	—	—	X	—	X	X	X
Nīderlande	X	—	—	X	—	X	X	—
Austrija	X	—	—	X	—	X	X	X
Polija	—	X	X	X	—	X	X	X
Portugāle	X	—	—	X	—	X	X	X
Rumānija	—	X	X	X	—	X	X	X
Slovēnija	X	—	—	X	—	X	X	X
Slovākija	—	X	—	X	—	X	X	—
Somija	X	—	—	X	—	X	X	—
Zviedrija	X	—	—	X	—	X	X	—
Apvienotā Karaliste	X	—	—	X	—	X	X	—

1 Tā dēvētais “zaļais” maksājums.

II pielikums

Lauksaimniecības ienākumu aprēķināšana saskaņā ar ekonomikas pārskatiem lauksaimniecībā

Ienākumu aprēķināšana saskaņā ar lauku saimniecību grāmatvedības datu tīklu

Lauksaimniecības produktu galīgie krājumi	
+ Pārdošana	
+ Lauksaimniecības dzīvnieku uzskaites vērtību korekcija	– Lauksaimniecības produktu sākuma krājumi
+ Lauku saimniecības patēriņš	– Lauksaimniecības dzīvnieku iegāde
+ Izmantošana lauku saimniecības vajadzībām	
= Produkcija (augkopības + lopkopības produkti)	
	– Starppatēriņš
+ Subsīdijas lauku saimniecībai	– PVN un lauku saimniecības nodokļu balance
= Saimniecības bruto pievienotā vērtība (saimniecības bruto ienākums)	
	– Nolietojums
= Saimniecības neto pievienotā vērtība (SNPV)	
+ Subsīdijas ieguldījumiem	– Algas, noma un procentu maksājumi
= Ģimenes saimniecības ienākums (ĢSI)	

Komisijas izmantotie darbības rezultātu rādītāji kopējās lauksaimniecības politikas novērtēšanai

Īstenošanas rādītāji (kas tiek atbalstīts)	
Tiešie maksājumi	
Platība un lauksaimnieku skaits, uz ko attiecas:	
○ Pamata maksājuma shēma	
○ Vienotā platībmaksājuma shēma	
○ Pārejas posma valsts atbalsts	
○ Pārdalošs maksājums	
○ Ekoloģizācija (kultūraugu dažādošana, pastāvīgās zālaugu platības, ekoloģiski nozīmīgās platības, bioloģiskie lauksaimnieki u. c.)	
○ Maksājums gados jaunajiem lauksaimniekiem	
○ Mazo lauksaimnieku atbalsta shēma	
○ Brīvprātīgs saistītais atbalsts	
○ Maksājums par apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi	
○ Valsts programmas kokvilnas nozarē	
Tirgus pasākumi	
○ Valsts interence (apjoms un ilgums)	
○ Glabāšana privātās noliktavās (apjoms un ilgums)	
○ Eksporta kompensācijas (to produktu daudzums, kas eksportēti, saņemot eksporta kompensācijas)	
○ Ārkārtas atbalsta pasākumi (pēc vajadzības)	
○ Ražotāju organizācijas (% no produkcijas, ko tirgojušas ražotāju organizācijas un ražotāju organizāciju apvienības)	
○ Skolu programmas (galasaņēmēju skaits programmās "Skolas piens" un "Augļi skolai")	
○ Jauni vīnogulāju stādījumi (hektāros)	
○ Pārstrukturētie vīna dārzi (hektāros)	
○ Veicināšanas projektu un ieguldījumu un inovācijas pasākumu projektu skaits vīna nozarē	
Horizontālie aspekti	
○ To hektāru skaits un to KLP maksājumu īpatsvars, uz kuriem attiecas savstarpējā atbilstība	
○ Ģeogrāfiskās izcelsmes norādes saistībā ar kvalitātes politiku (vīna nozarē), jaunu aizsargātu cilmes vietas nosaukumu, aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu un garantētu tradicionālo īpatnību skaits pa nozarēm	
○ Hektāru skaits saistībā ar bioloģisko lauksaimniecību (kopējais un to hektāru skaits, kuros tiek veikta pāreja uz bioloģisko lauksaimniecību) un sertificēto reģistrēto bioloģisko lauksaimnieku skaits	
○ Programmu skaits (ES un ārpus tās) un jauno priekšlikumu iesniedzēju organizāciju skaits saistībā ar veicināšanas politiku	
○ To lauksaimnieku skaits, kuriem sniegtas konsultācijas, izmantojot lauku saimniecību konsultatīvo sistēmu	

Ietekmes rādītāji (kādās jomās paredzēta KLP ietekme)	
Vispārējais mērķis: ekonomiski dzīvotspējīga pārtikas ražošana	
Lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākums – Lauksaimniecības faktoru ienākums – Kopējais faktoru ražīgums lauksaimniecībā – ES preču cenu mainīgums – Izmaiņas pārtikas produktu patēriņa cenās – Lauksaimniecības preču tirdzniecības bilance	
Vispārējais mērķis: dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana un rīcība klimata politikas jomā	
Lauksaimniecības emisijas – Lauku putnu indekss – Augstas dabas vērtības (ADV) lauksaimniecībā – Ūdens ieguve lauksaimniecībā – Ūdens kvalitāte – Augsnes organiskās vielas aramzemē – Ūdens izraisīta augsnes erozija	
Vispārējais mērķis: līdzsvarota teritoriālā attīstība	
Nodarbinātības līmenis laukos – Nabadzības līmenis laukos – IKP uz vienu lauku iedzīvotāju	
Rezultātu rādītāji (ko panākuši KLP pasākumi)	
Īpašie mērķi: palielināt lauku saimniecību ienākumus, ierobežot lauku saimniecību ienākumu mainīgumu, uzlabot ES lauksaimniecības nozares konkurētspēju, palielināt tās īpatsvaru pārtikas aprītē un saglabāt tirgus stabilitāti	
Tiešā atbalsta daļa lauksaimniecības ienākumos – Lauku saimniecību ienākumu mainīgums (pēc saimniecības veida, pēc saimniecības ekonomiskā lieluma) – Pievienotā vērtība pārtikas aprītē iesaistītajiem primārajiem ražotājiem – ES lauksaimniecības produktu eksports (ES lauksaimniecības produktu eksporta daļa pasaules eksportā, galaproduktu daļa ES lauksaimniecības produktu eksportā) – intervences glabāšanai vai glabāšanai privātās noliktavās iepirkto produktu apjoms no ES kopējās produkcijas – to produktu apjoms no ES kopējās produkcijas, kas eksportēti, saņemot eksporta kompensācijas – ES preču cenas salīdzinājumā ar pasaules cenām – To produktu vērtība, kas saražoti atbilstīgi ES kvalitātes shēmām, salīdzinājumā ar lauksaimniecības un pārtikas produkcijas kopējo vērtību – Bioloģiskās lauksaimniecības nozīme (bioloģiskajai lauksaimniecībai atvēlētās platības daļa no kopējās izmantotās lauksaimniecības zemju platības (ILZP), bioloģiski audzētu dzīvnieku īpatsvars no kopējā lauksaimniecības dzīvnieku skaita)	
Īpašie mērķi: nodrošināt sabiedriskos labumus, veikt klimata pārmaiņu seku mazināšanas un pielāgošanās pasākumus, veicināt resursu efektivitāti, izmantojot inovācijas	
Kultūraugu daudzveidība (saimniecībās un reģionā) – Zālaugu platību daļa kopējā ILZP – Ekoloģiski nozīmīgo platību (EFA) daļa no lauksaimniecības zemju platības – To platību daļa, kurās praktizē ekoloģizāciju – Siltumnīcefekta gāzu neto emisijas no lauksaimniecības augsnēm	
Īpašais mērķis: saglabāt lauksaimniecības daudzveidību ES	
Strukturālā daudzveidība (absolūtā un relatīvā izteiksmē) – Papildu rezultātu rādītāji attiecībā uz lauku attīstību, kas noteikti Īstenošanas regulā (ES) Nr. 808/2014	

Eiropas statistikai piemērojamie kvalitātes kritēriji¹

<i>Eurostat prakses kodeksa principi</i>	
Atbilstība	Līmenis, kādā statistika atbilst lietotāju pašreizējām un iespējamām vajadzībām
Precizitāte	Novērtējumu pietuvinājums nezināmajām faktiskajām vērtībām
Savlaicīgums	Laika intervāls starp informācijas pieejamību un informācijā aprakstīto notikumu vai parādību
Punktualitāte	Laika intervāls starp reālo datu publicēšanas dienu un dienu, līdz kurai dati bija jāpublicē
Pieejamība un skaidrība	Nosacījumi un procedūras, saskaņā ar kurām lietotāji var iegūt, izmantot un interpretēt datus
Salīdzināmība	Spēja noteikt atšķirības, ko izraisa dažādu statistikas jēdzienu, datu ieguves rīku un procedūru lietošana, veicot statistikas datu salīdzināšanu dažādos ģeogrāfiskajos reģionos, nozaru jomās vai laika periodos
Saskaņotība	Datu piemērotība to apvienošanai dažādos veidos un dažādiem nolūkiem, iegūstot ticamus rezultātus.

1 Regula (EK) Nr. 223/2009, 12. pants.

Kopsavilkums

I Līgumā par Eiropas Savienības darbību (LESD) precizēti pieci kopējās lauksaimniecības politikas (KLP) mērķi, no kuriem tikai viens ir saistīts ar lauksaimnieku ienākumiem (faktiski neminot vārdu "ienākumi").

KLP 2013. gada reformā ir precizēti trīs politiskie mērķi (ekonomiski dzīvotspējīga pārtikas ražošana; dabas resursu ilgtspējīga apsaimniekošana un rīcība klimata politikas jomā; līdzsvarota teritoriālā attīstība), kur pirmajā mērķī konkrēti minēti lauksaimniecības ienākumi.

Tomēr ienākumi nav vienīgais KLP mērķis, un tiešie maksājumi nav vienīgais KLP instruments, kas ietekmē ienākumus; to ietekme arī nav saistīta tikai ar ienākumiem, jo tie atbalsta arī privāto un sabiedrisko labumu kopīgu nodrošināšanu. Tā kā tie ir platībatkarīgie maksājumi, tie veicina ne tikai atbalstu lauksaimnieku ienākumiem, bet kopīgi ar citiem KLP instrumentiem sekmē arī citus mērķus, kas saistīti ar zemes izmantojumu, piemēram, augsnes aizsardzību, bioloģiskās daudzveidības palielināšanu un klimata pārmaiņu radītās ietekmes mazināšanu. Tāpēc ir ļoti grūti nepārprotami attiecināt konkrētus maksājumus uz atsevišķu ietekmi.

II Likumdevējs ir nepārprotami izveidojis jaunu KLP uzraudzības un novērtēšanas sistēmu. Tā izveidota, lai aptvertu dažādo pasākumu kopējo ietekmi attiecībā uz šiem dažādajiem mērķiem. Katrs no šiem mērķiem tiks uzraudzīts un novērtēts, izmantojot vispusīgu kopēju rādītāju kopumu, no kuriem daži ir specifiski pasākumiem, bet citi ir plašāki, atspoguļojot kopīgo ietekmi.

Lai gan atsevišķi rādītāji ir lietderīgs sākuma punkts, ar tiem tomēr nevar tiešā veidā novērtēt politikas vai pasākuma radīto ietekmi; tas jādara, veicot novērtējumu, kurā tiek ņemti vērā citi elementi, kas ietekmē minēto politiku un tās sekas. Tāpēc atsevišķo rādītāju priekšrocības vai trūkumi būs atkarīgi no tā, kā tos izmantos novērtējumā.

IV Atsevišķajiem rādītājiem un rīkiem ir gan stiprās puses, gan trūkumi, tomēr kopējā sistēma nodrošina vislabāko iespējamo līdzsvaru starp informācijas vajadzībām un ar to saistītajām izmaksām un administratīvo slogu.

Apzinātie statistikas datu ierobežojumi patiesībā parāda datu avotu galvenās iezīmes.

V Komisijas rīcībā ir reprezentatīvi dati par ienākumiem, kas gūti, veicot lauksaimniecisko darbību. Šos datus var izmantot, lai novērtētu to KLP pasākumu izpildi, ar ko tiek atbalstīti lauksaimnieku ienākumi.

Līgumā pastāv saikne starp lauksaimniecības ražīguma celšanu un pietiekami augsta dzīves līmeņa panākšanu lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus. Tāpēc ir lietderīgi pievērst galveno uzmanību ienākumiem, kas gūti, veicot lauksaimniecisko darbību, jo šādi ienākumi ir primāri svarīgi KLP kontekstā.

VI, a) Lauku saimniecību grāmatvedības datu tīkls (LSGDT) nav paredzēts tam, lai vāktu datus par lauku mājsaimniecību ienākumiem

LSGDT ir galvenais datu avots KLP uzraudzības un novērtēšanas sistēmai. LSGDT mērķi ir skaidri noteikti Padomes 2009. gada 30. novembra Regulā (EK) Nr. 1217/2009, proti, vākt grāmatvedības datus, kas vajadzīgi to lauku saimniecību ienākumu noteikšanai, kuras atrodas apsekojamajā jomā, un lauku saimniecību saimnieciskās darbības analīze, lauksaimnieku dzīves līmeņa vai lauku saimniecību ienākumu novērtējums neietilpst LSGDT darbības jomā.

VI, b) Izmaksas, kas saistītas ar datu vākšanu par lauku mājsaimniecību ienākumiem, var būt lielākas par nodrošināto ieguvumu

Komisija ir informēta par vispārējo analītisko vērtību, kas piemīt statistikas datiem, kuri attiecas uz mājsaimniecību ienākumiem dažādās nozarēs, un pēdējo gadu laikā ir bijuši dažādi mēģinājumi ieviest šādu datu vākšanu. Tomēr pārrunu secinājumi nav pozitīvi, tostarp arī tāpēc, ka dalībvalstis nevēlas statistikas datus iekļaut informāciju par nodokļiem. Tā kā KLP galvenā uzmanība tiek pievērsta lauksaimnieciskajā darbībā un lauku attīstības pasākumos gūto ienākumu atbalstam, vispārēja lauku mājsaimniecību ienākumu uzraudzība nebija prioritāte, turklāt nebija pamatoti iekļaut šo jauno datu vākšanu statistikas darba programmā. Tā vietā tika izstrādāts specifisks ES apsekojums (SILC), lai vāktu informāciju par ES mājsaimniecību dzīves līmeni.

VI, c) Informācija par lauksaimniecības ienākumiem, ko nodrošina LSGDT, ir pilnīga

LSGDT izlasē tiešām iekļautas tikai tās lauku saimniecības, kuras īsteno grāmatvedības praksi, jo nekomerciālo saimniecību iekļaušana netieši liecinātu par to, ka pastāv mazāk ticami dati, kuru pamatā drīzāk ir aplēses, nevis pārlicinoši pierādījumi. Tomēr dažādu robežvērtību izmantošana katrai ES dalībvalstij ļauj LSGDT izlasē iekļaut dažāda ekonomiskā lieluma saimniecības, tādējādi ņemot vērā saimniecību komerciālās atšķirības dažādajās Eiropas lauksaimniecības nozarēs.

VII

Izvērstā datu pārbaudes un apstiprināšanas sistēma, ko Komisija ieviesa attiecībā uz LSGDT, nodrošina to, ka tiek apstiprināta un garantēta augsta vākto datu kvalitāte. Turklāt, veicot apmeklējumus uz vietas, var pārbaudīt apzinātos jautājumus. Palāta nekonstatēja nevienu konkrētu nepilnību Komisijas dienestu ieviestajās datu apstiprināšanas procedūrās.

Tā kā LSGDT dati tiek plaši izmantoti Komisijas dienestu darbā un pētniecības kopienā, primārie lietotāji var efektīvi pārbaudīt šo datu kvalitāti.

VIII

Regulā (ES) Nr. 1306/2013 ir skaidri definēti mērķi, attiecībā pret kuriem uzraudzības un novērtēšanas sistēmā ir jāmēra KLP izpilde. Lai gan katram atsevišķajam rādītājam ir savas priekšrocības un trūkumi, šajā kontekstā definētais rādītāju kopums nodrošina vislabāko iespējamo līdzsvaru starp vajadzību pēc informācijas un ar to saistītajām izmaksām un administratīvo slogu.

IX, a)

Komisija daļēji pieņem šo ieteikumu un apsvērs, kā to varētu ieviest.

Komisija uzskata, ka varētu stiprināt pašreizējo sistēmu informācijas sniegšanai par ienākumiem no lauksaimnieciskās darbības, tomēr administratīvais slogs, kas saistīts ar sistēmas izveidi informācijas sniegšanai par lauku mājsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem, varētu būt lielāks par potenciālajiem ieguvumiem. Juridiskā pamata noteikšana šāda datu vākšanai būtu ļoti delikāts jautājums.

Lauku mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi ir daudz plašāks jēdziens par lauku saimniecību ienākumiem. KLP atbalsta lauksaimnieku ienākumus, atbalstot viņu lauksaimniecisko darbību. Tāpēc, lai novērtētu, vai mērķis ir sasniegts, ir svarīgi analizēt no lauksaimnieciskās darbības gūto ienākumu attīstību.

IX, b)

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija ir iecerējusi:

- pilnveidot EPL (ekonomikas pārskatus lauksaimniecībā), lai tādējādi sniegtu sīkāku informāciju par faktoriem, kuri ietekmē ienākumus no lauksaimniecības;
- veikt pētījumu, lai izvērtētu, vai EPL ir iespējams pilnveidot, lai sniegtu pamatotas aplēses par lauksaimnieku saražoto sabiedrisko labumu ekonomisko vērtību;
- pārrunāt ar dalībvalstīm iespēju oficiāli vienoties par operacionālajiem pasākumiem reģionālo EPL ietveršanai;
- pārbaudīt, vai EPL informācija tiek pienācīgi izmantota ienākumu rādītājos.

IX, c)

Komisija pieņem šo ieteikumu.

LSGDT dati jau ietver gandrīz visas ES subsīdijas.

IX, d)

Komisija pieņem šo ieteikumu attiecībā uz EPL. Komisija plāno sākt regulāru kvalitatīvu ziņojumu sniegšanu par EPL un atbilstības novērtējumu, lai iegūtu pamatotu apstiprinājumu tam, ka dalībvalstis ir izveidojušas kvalitātes nodrošināšanas sistēmu.

Attiecībā uz LSGDT Komisija plāno novērst LSGDT īstenošanā identificētās nepilnības, ar attiecīgajām dalībvalstīm **vienojoties par skaidru grafiku** un mudinot labāk izmantot sistēmas potenciālu. Komisija ir informēta par LSGDT darbības rezultātu problēmām atsevišķās dalībvalstīs, un tiek veikti pasākumi šo nepilnību novēršanai. Tiek īstenots gada plāns apmeklējumiem uz vietas un rīcības plāni, kā arī papildu sanāksmes līdz šim panāktā progresa novērtēšanai attiecībā uz saskaņotajiem aspektiem. Pēdējo gadu laikā šāda pieeja ir radījusi būtiskus uzlabojumus vairākās dalībvalstīs.

X

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Kā noteikts, rādītāji ir tikai novērtējuma sākumpunkts. Šajā sakarībā laba novērtētāju prakse ir izmantot papildu informāciju, lai spriestu par gūtajiem rezultātiem. Cita starpā novērtējumā spriež par KLP pasākumu efektivitāti un lietderību attiecībā pret to mērķiem.

Ievads

03

Attiecībā uz tiešajiem maksājumiem KLP 2003. gada reformā tika sāta pāreja no maksājumiem, kas saistīti ar ražošanas veidu, uz maksājumiem, kas *nošķirti* no ražošanas. Tas tika darīts, lai stiprinātu lauksaimniecības orientāciju uz tirgu (vairs nekādu ierobežojumu attiecībā uz lauksaimnieku ražošanas izvēli), un tas bija atbilstoši mūsu PTO saistībām. Tomēr abu veidu atbalsts – gan pirms, gan pēc 2003. gada – izpaudās kā atbalsts lauku saimniecību ienākumiem.

Arī citi KLP instrumenti atbalsta lauksaimnieku ienākumus, piemēram, ieguldījumu atbalsts vai maksājums apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi (lauku attīstība) un tirgus pasākumi (viena tirgus organizācija).

Turklāt viena no pēdējo 10 gadu galvenajām tendencēm ir aizvien lielāks uzsvars uz vides un klimata jautājumiem, ne tikai ieviešot “zaļos” maksājumus 2013. gadā, bet arī paredzot savstarpējo atbilstību un daudzus citus pasākumus vides jomā. Paredzams, ka KLP atbalsts nodrošinās atbalstu lauku saimniecību ienākumiem, bet *vienlaikus* sekmēs uzlabojumus vides (un klimata) jomā.

04

KLP mērķi, kā arī tiešo maksājumu un citu instrumentu specifiskais pamatojums reformas sagatavošanas laikā tika plaši pārrunāts ar ieinteresētajām personām un citām iestādēm. Ir notikusi sabiedriskā apspriešanās, ir sniegts paziņojums un, piemēram, Komisijas tiesību aktu priekšlikumos par tiešajiem maksājumiem bija iekļauts paskaidrojuma raksts, kurā bija izklāstīts reformas pamatojums (COM(2011) 625 galīgā redakcija/2).

Turklāt trīs vispārīgie KLP mērķi ir iestrādāti arī Regulā (ES) Nr. 1306/2013 (110. pants), savukārt konkrētie mērķi ir izklāstīti īstenošanas regulā (ES) Nr. 834/2014 (2. apsvērums).

06

KLP atbalsta lauksaimnieku ienākumus, atbalstot lauksaimniecisko darbību (platībatkarīgs atbalsts, daži nozarei specifiski atbalsti, ieguldījumi, tirgus pasākumi, vides darbības lauksaimniecības apgabalos). Tāpēc ir atbilstoši uzraudzīt ienākumus, kas gūti no šīs lauksaimnieciskās darbības. Lauku māsaimniecību kopējo ienākumu uzraudzība ES līmenī ir interesants pasākums, tomēr to nevajadzētu uzskatīt par pamatu tam, lai lemtu par tāda atbalsta nepieciešamību, kas vērsts uz saimniekošanas darbībām.

Komisija uzskata, ka “lauku māsaimniecību rīcībā esošo kopējo ienākumu” koncepcija (kopējie ienākumi, atskaitot nodokļus un sociālā nodrošinājuma iemaksas) nav visatbilstošākais risinājums KLP mērķu īstenošanai. Pietiekami augsts dzīves līmenis lauku iedzīvotājiem jo īpaši jānodrošina, palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus.

12

Regulas (ES) Nr. 1306/2013 68. apsvērumā minēti mērķi, saistībā ar kuriem tas darāms. Lai to panāktu, izmantoti Īstenošanas regulās (ES) Nr. 808/2014 un (ES) Nr. 834/2014 noteiktie rādītāji.

15

Rādītāji nodrošina pamatu novērtējumam, kurā skata KLP darbības rādītājus attiecībā pret mērķiem, proti, efektivitāti, lietderību, atbilstību, saskaņotību un ES pievienoto vērtību. Tomēr šie rādītāji paši par sevi, jo īpaši, ja tos skata nošķirti, neļauj novērtēt politikas, pasākuma vai darbības izpildi, jo ir jānovērtē rādītāju attīstība laika gaitā, un tie ir jāizprot tajā kontekstā, kādā tie parādās.

16

Ņemot vērā Palātas veikto pārbaudi, Komisija pārskatīja LSGDT tiesisko regulējumu, cita starpā ietverot tajā ienākumus no citām ienākumus nesošām darbībām.

Apsvērumi

25 – KLP Kopīgā uzraudzības un novērtēšanas sistēma (KUNS)

KUNS ir nepārprotami definēta tiesību aktos, tostarp saistībā ar lauksaimnieku ienākumiem. Tajā noteikta to rādītāju hierarhiskā secība, kas sasaistīti ar dažādiem KLP ietekmes, rezultātu, iznākumu un konteksta līmeņiem. Katram no šiem rādītājiem ir noteikti atbilstīgi datu avoti, akcentējot ieviestos datu vākšanas rīkus. Lai gan vienmēr ir iespējami uzlabojumi, datu kopums ir skaidri noteikts.

26

LESD 39. panta 1. punkta b) apakšpunktā mērķis panākt pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem ir sasaistīts ar lauksaimniecības ražīgumu. Šī saikne ir jau iestrādāta noteikumā, kurā īpaši norādīts uz "lauksaimniecībā nodarbinātām personām". Šī norāde neattiecas uz personām, kuras nav iesaistītas lauksaimniecībā (piemēram, māj-saimniecības locekļiem, kuri strādā citā profesijā), kā arī neattiecas uz darbībām, kuras veic lauksaimnieks, bet kuras nepārprotami ir nesaistītas ar lauksaimniecību. Attiecīgi LESD 39. panta 1. punkta b) apakšpunkts ir nepārprotami saistīts ar LESD 39. panta 1. punkta a) apakšpunktu ("celt lauksaimniecības ražīgumu"), uz ko norāda vārda "šādi" izmantojums LESD 39. panta 1. punkta b) apakšpunkta sākumā. Tāpēc Komisija uzskata, ka ir lietderīgi koncentrēties uz ienākumiem, kas gūti no lauksaimnieciskām darbībām (tostarp papildu darbībām), jo šādi ienākumi ir primāri svarīgi KLP kontekstā (nevis kopējie māj-saimniecības ienākumi, kas neietilpst lauksaimniecības un lauku attīstības kategorijās).

27

Statistikas sistēma sniegt informāciju par ienākumiem no lauksaimnieciskām darbībām ir ietverta LSGDT un EPL. Informāciju par lauku māj-saimniecību ienākumiem vāc *EU-SILC* ietvaros, un izlases lielums ir veidots tā, lai tajā ietvertu populāciju kopumā. Būtībā tas lielākajā daļā dalībvalstu nepieļauj sadalītus datus lauksaimniecības nozarē.

Tā kā pieejamā informācija norāda, ka aizvien pieaug to ienākumu nozīmīgums, kas nav *sensu stricto* saistīti ar lauksaimniecisko darbību, bet ir saistīti ar saimniekošanas darbību diversifikāciju, LSGDT apsekojumā ir veikts rūpīgs pārskats, kurā lauku saimniecības ienākumu aprēķinā ietverts pilnīgi jauns datu kopums par ienākumiem, kas gūti citās ar saimniecību saistītās ienākumus nesošās darbībās.

Komisija patiešām pētīja, vai ir pamatoti vākt datus par lauku māj-saimniecību ienākumiem mikro līmenī. Tomēr lauku saimniecību nozares ienākumu projekts (*IAHS*) netika turpināts Lauksaimniecības statistikas pastāvīgās komitejas (*CPSA*) kontekstā.

28

EU-SILC izlases lielums ir veidots tā, lai tajā iekļautu visus iedzīvotājus, un būtībā tas ar pieņemamu precizitāti lielākajā daļā dalībvalstu nepieļauj sadalītus rezultātus lauksaimniecības nozarē.

30 – Ienākumu salīdzināšana ar ienākumiem citās ekonomikas nozarēs

Komisija uzskata, ka ir svarīgi salīdzināt **ienākumus no lauksaimnieciskās darbības** ar vidējo samaksu citās tautsaimniecības nozarēs, un uzskata, ka tam ir izstrādāta atskaides sistēma¹.

KLP atbalsta lauksaimnieku ienākumus, atbalstot lauksaimniecisko darbību (platībatkarīgs atbalsts, daži nozarei specifiski atbalsti, ieguldījumi, tirgus pasākumi, vides darbības lauksaimniecības apgabalos). Tāpēc ir atbilstoši uzraudzīt ienākumus, kas gūti no šīs lauksaimnieciskās darbības, un salīdzināt tos ar alternatīvajām izmaksām, proti, samaksu, ko var saņemt citās nozarēs. Lauku mājsaimniecību kopējo ienākumu uzraudzība ES līmenī ir interesants pasākums, tomēr to nevajadzētu izmantot par pamatu tam, lai lemtu par tāda atbalsta nepieciešamību, kas vērsts uz saimniekošanas darbībām.

32

Dažādu lauku saimniecību grupu ienākuma līmeni regulāri salīdzina, pamatojoties uz LSGDT datiem. Nacionālajos kontos šāda diferenciacija nav iespējama ne attiecībā uz lauksaimniecību, ne citām tautsaimniecības nozarēm. Iegūtās vērtības norāda, kā lauksaimniecība pielīdzinās citām tautsaimniecības nozarēm, kas tāpat ir ļoti dažādas.

33

EPL ir sagatavoti saskaņā ar EKS 1995 pamatjēdzieniem un noteikumiem². Tomēr Regula (EK) Nr. 549/2013 neattiecas uz EPL, un EKS 2010 (pārskatītā EKS 1995 redakcija) var piemērot, vienīgi veicot izmaiņas EPL tiesību aktā, kas šobrīd tiek darīts.

Galvenās izmaiņas starp EKS 1995 un EKS 2010 nebija konkrēti saistītas ar lauksaimniecību. Atsevišķas dalībvalstis izvērtēja izmaiņu radītās sekas – dažas secināja, ka ietekme ir maznozīmīga, citas norādīja, ka ietekmes nav.

34

EPL patiešām nav paredzēti tam, lai palīdzētu analizēt konkrētu nozaru atkarību no subsīdijām un to būtiskumu dzīvotspējīgai lauksaimniecībai attiecīgajos reģionos, konkrētiem ražošanas veidiem vai konkrētām sociāli ekonomiskām lauksaimnieku grupām.

Tāpēc, lai novērtētu subsīdiu ietekmi lauku saimniecību līmenī, Komisija izmanto LSGDT.

¹ Rādītāji ir jāinterpretē uzmanīgi, ņemot vērā konceptuālās atšķirības starp pasākumiem, kas saistīti ar lauksaimnieku ienākumiem no lauksaimnieciskās darbības, un vidējo samaksu tautsaimniecībā, kā arī ņemot vērā to, ka dažās dalībvalstīs par to kopējo tautsaimniecību trūkst ticamu statistikas datu par pilna laika atbilstīgu darbu.

² EKS ir Eiropas nacionālo un reģionālo kontu sistēma, ko izmanto gan Eiropas Savienības dalībvalstīs, gan citas valstīs.

35

Komisija piekrīt, ka dati par zemes cenām un nomas maksu ir svarīgi KLP ietekmes novērtēšanai. Komisija 2014. gada novembrī un 2015. gada jūlijā iesniedza *CPSA* un attiecīgi *DGAS* priekšlikumu Komisijas regulai par zemes cenām un nomas maksu, kas būtu starpposma dokuments pirms Parlamenta un Padomes regulas. *CPSA* un *DGAS* nebija vienprātības par labu Komisijas regulai. Tika secināts, ka statistikas dati par zemes cenām ir slepeni un mazā darījumu skaita dēļ statistikas dati varētu nebūt uzticami. "Stratēģijā statistikas datiem lauksaimniecības jomā 2020. gadā un pēc tam" paredzēta lauksaimniecības cenu statistikas potenciāla iekļaušana Pamata regulā par lauksaimniecisko ieguldījumu/rezultātu statistiku.

36

Regulas (EK) Nr. 223/2009 14. panta 1. punkta c) apakšpunktā ir atzīts, ka Eiropas Statistikas programmas īstenošanai var izmantot rakstiskas vienošanās, un šādas vienošanās slēdz starp valsts statistikas iestādēm un Komisiju.

Šajā gadījumā šīs vienošanās stājas spēkā pirms Regulas (EK) Nr. 223/2009, un tās tika noslēgtas, pamatojoties uz "džentlmeņu vienošanos".

Komisija īsteno pasākumus, lai oficiāli noformētu darbības pasākumus, ņemot vērā reģionālo EPL datu noteikumus.

38

EPL sniegtas gan absolūtās vērtības, gan indeksi. Ja indeksi nepārprotami paredzēti tam, lai uzraudzītu izmaiņas laika gaitā, tad absolūtās vērtības var izmantot, lai salīdzinātu vidējo ienākumu līmeni visās valstīs, ņemot vērā kontekstu. Parādot katru gada darba vienību, nav atklāts indivīdu vai mājsaimniecību ienākumu līmenis (un nebūt ne lauku mājsaimniecību dzīves līmenis). Tas vairāk paredzēts tam, lai parādītu strukturālo izmaiņu ietekmi (t. i., darbvietu skaita samazinājumu lauksaimniecībā) uz lauksaimniecības ienākumiem vidēji laika gaitā. Turklāt Komisija ir labi informēta par ierobežojumiem, kas nenovēršami ir saistīti ar rādītāju izmantojumu. Tāpēc atsevišķu rādītāju izmantošanai nolūkā novērtēt darbības rezultātus vai to priekšrocību un trūkumu atsevišķai novērtēšanai ir ierobežota vērtība.

39

Saskaņā ar *Eurostat* 2010. gada *FSS* 97 % lauku saimniecību Eiropas Savienībā pārvaldīja individuāls īpašnieks (skatīt Palātas dokumenta 6. punktu), lai gan juridiskas personas apsaimniekoja 27 % ES lauksaimniecības platību.

Aprakstā par KLP uzraudzības un novērtēšanas sistēmas rādītāju "Lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākums" Komisija nepārprotami norādīja, ka šis rādītājs neliiecina par lauksaimniecībā nodarbināto mājsaimniecību kopējiem ienākumiem vai to rīcībā esošiem ienākumiem, jo šādas mājsaimniecības papildus tīriem ienākumiem no lauksaimniecības var gūt ienākumus arī no citiem avotiem (ar lauksaimniecību nesaistītās darbības, atlīdzība, sociālie pabalsti, kā arī ienākums no īpašuma). Citiem vārdiem sakot, lauksaimnieciskās uzņēmējdarbības ienākumu nevar uzskatīt par lauksaimnieku ienākumu³.

Pieejamie statistikas dati ir jāanalizē vispusīgi. Ar informāciju, kas gūta no LSGDT, var papildināt no EPL iegūto informāciju.

3 Skatīt: http://ec.europa.eu/agriculture/cap-indicators/context/2015/2015-10-01-context-indicators_en.pdf

41

Galvenās norises attiecībā uz LSGDT ir rosinātas arī saistībā ar secīgajām KLP reformām. Lai reaģētu uz KLP pēc 2013. gada, LSGDT aptaujas lapa tika papildināta ar dažiem agrovides mainīgajiem un jaunu subsīdiu mainīgo kopumu, tostarp ekoloģizāciju (Regula (ES) Nr. 385/2012 un Regula (ES) Nr. 2015/220). Tāpat kā KLP 2008. gada reformas dēļ Regulā (EK) Nr. 868/2008 tika veiktas izmaiņas LSGDT, tā arī KLP 2003. gada reformas dēļ Regulā (EK) Nr. 2253/2004 tika veiktas izmaiņas LSGDT utt.

42

Ārējie ražošanas faktori ir ņemti vērā citos rādītājos, piemēram, "Saimniecības neto ienākums" un "Saimniecības neto ienākums katrā gada darba vienībā". Specifiskām analītiskajām vajadzībām var izmantot un pielāgot virkni dažādu no LSGDT atvasinātu rādītāju.

43

Ienākumu rādītājs "Saimniecības neto pievienotā vērtība/gada darba vienība" ir piemērojams arī šādām saimniecībām. Svarīgi uzsvērt, ka LSGDT vāc informāciju, izmantojot pilnīgu individuālo grāmatvedības mainīgo kopumu, kas pieļauj to atkārtotu sadalīšanu, ievērojot specifiskas analītiskās vajadzības.

44

Var veidot arī ienākuma rādītājus lauku saimniecībām, kuras organizē kā tradicionālus uzņēmumus, ja tas nepieciešams analītiskiem mērķiem.

45

Ar naudu nesaistīti ienākumi netiek skaidri reģistrēti LSGDT datu vākšanā, tomēr tos ņem vērā analizē, kuras pamatā ir LSGDT dati (piemēram, rādītājos, kas atspoguļo atlīdzību par ģimenes darbu vai lauku saimniecības peļņu). LSGDT darbības jomā neietilpst tās ietekmes analizēšana, ko rada ienākumu aplikšana ar nodokļiem dalībvalstu līmenī.

46

Jaunākajā LSGDT saimniecības apgrozījuma pārskata versijā ir iekļautas citas, tieši ar saimniecību saistītas ienākumus nesošas darbības.

47

Ja kādu darbību pārvalda atsevišķā uzņēmējdarbības struktūrā, kas nav lauku saimniecība, kura pieder LSGDT izlasei, tā nerada saimniecības ienākumus.

Lai gan starp lauksaimniecisko un ar lauksaimniecību nesaistītu darbību var pastāvēt pelēkā zona, Komisija uzskata, ka papildu ieņēmumu avotiem, kuri nepārprotami nav saistīti ar lauksaimniecību, ir maza nozīme attiecībā uz KLP.

2. izcēlums

Tā kā dati par citām tieši ar saimniecību saistītām un ienākumus nesošām darbībām tiek vākti LSGDT tikai no 2014. grāmatvedības gada, turklāt tie Komisijā ir jāiesniedz līdz 2015. gada 31. decembrim (dažus mēnešus vēlāk attiecībā uz Apvienoto Karalisti un Vāciju), nekoncekventas pieejas novērtējuma pamatā ir galvenokārt reģistrācijas prakse pirms jaunā saimniecības apgrozījuma pārskata ieviešanas.

Visām ES dalībvalstīm dati jāiesniedz, ievērojot saskaņotus noteikumus, kuru izstrādi tās ir sekmējušas un par kuriem tās ir balsojušas LSGDT komitejā. Pieeju citām ar saimniecību tieši saistītām ienākumus nesošām darbībām varēs novērtēt tikai tad, kad būs pieejami visi 2014. gada apstiprinātie dati.

48

Kā paskaidrots LSGDT tiesību aktos un metodoloģijā, dažādās robežvērtības un pārstāvība dalībvalstīs ir viens no priekšnoteikumiem LSGDT izlases veidošanai un jēgpilnu rezultātu iegūšanai, ņemot vērā šā apsekojuma darbības jomu un mērķus. Dažādas robežvērtības patiesībā atspoguļo konkrētu dalībvalstu dažādās lauku saimniecību struktūras un tāpēc ņem tās vērā. Runājot par ES subsīdiju pārstāvību, kopējās tiešo maksājumu summas, ko piešķir ES saņēmējiem, un kopējā LSGDT datu vākšanā iegūtā rezultāta gada salīdzinājums liecina, ka pārstāvība ES ir laba, piemēram, ir konstatējama vairāk nekā 90 % pārstāvība attiecībā uz atdalītiem tiešiem maksājumiem. To apliecina plašais LSGDT datu izmantojums ietekmes novērtējumos un ekonomikas analīzēs, kurās vērtē KLP subsīdiju ietekmi uz lauku saimniecību ienākumiem.

49

Tā kā LSGDT lauku saimniecības pārstāv lielāko iespējamo lauksaimniecības produkcijas, lauksaimniecības zemes platības un darbaspēka daļu saimniecībās ar tirgus orientāciju, tieši šāda veida lauku saimniecību ienākumus salīdzina LSGDT. Ir jēgpilni salīdzināt lauku saimniecību ienākumus visās dalībvalstīs, izmantojot LSGDT, jo izlasē tiek atspoguļota lauku saimniecību dažādā struktūra valsts līmenī. Ja saimniecība, kuras standarta produkcijas vērtība ir EUR 10 000 gadā, nepārstāv LSGDT ietvertās saimniecības konkrētā dalībvalstī, tad nav iemesla iekļaut to salīdzinājumā. Tāpēc viena darbinieka vidējo ienākumu salīdzinājums visās LSGDT iekļautajās saimniecībās var radīt nepareizu priekšstatu par lauksaimnieku ienākumiem dalībvalstīs tikai tad, ja datus nepapildina ar izvērstu paskaidrojumu par to, kāda saimniecību daļa ir pārstāvēta datos.

50

LSGDT tika izveidots, lai vāktu grāmatvedības datus, kas jo īpaši nepieciešami:

- a) apsekojumā ietverto lauku saimniecību ienākumu noteikšanai;
- b) lauku saimniecību saimnieciskās darbības analīzei.

Tas netika izveidots, lai reprezentētu ES atbalsta saņēmējus vai lai to izmantotu lauku attīstības pasākumu uzraudzīšanai. Tādā gadījumā būtu nepieciešams pielāgot izlasi katrā politikas reformā, tādējādi apdraudot datu nepārtrauktību un uzticamību.

Tomēr LSGDT darbības joma attiecas uz vairāk nekā 90 % tiešo maksājumu. Tā neattiecas uz saņēmējiem, kas galvenokārt ir lauksaimnieki, kuri strādā nepilnu slodzi vai kuriem lauksaimniecība ir iztikas avots un kuri nenasniedz attiecīgās apsekojuma robežvērtības, un saņem tikai nelielu daļu kopējā budžeta. Šie saņēmēji, visticamāk, neuztur saimniecības grāmatvedību, ko varētu izmantot LSGDT.

Sakarā ar ES lauku saimniecību strukturāliem pielāgojumiem šādu saimniecību skaits ir samazinājies; tāpēc ir samazinājies arī tiešu maksājumu saņēmēju skaits (–12 % Eiropas Savienības 15 dalībvalstīs, –7 % ES-N10 valstīs kopš 2005. gada, –4 % BG+RO kopš 2008. gada). Mazāka saņēmēju daļa saņem mazus tiešos maksājumus, un tāpēc vienam saņēmējam piešķir lielāku vidējo summu, īpaši tajās dalībvalstīs, kuras Eiropas Savienībai pievienojās 2004. un 2007. gadā.

51

Komisija un dalībvalstis jau šobrīd sadarbojas, lai informāciju par ES atbalstu ienākumiem varētu apvienot ar datiem par lauksaimniecības struktūrām un zemes izmantošanu. 2012. gadā tika izveidota darba grupa jautājumiem par saikni starp administratīviem datu avotiem, statistikas datiem un LSGDT. Šajā procesā piedalījās dažādas ES dalībvalstis, apmainoties ar pieredzi par savu datu avotu integrācijas dažādo līmeni. Tas tiek turpināts *Eurostat* darbā pie stratēģijas izstrādes statistikas datiem lauksaimniecības jomā 2020. gadā un pēc tam, kur liela uzmanība veltīta dažādu datu avotu integrācijai. Lai gan ir jāpārvar dažādas tehniska un juridiska rakstura problēmas, administratīvo datu labāks izmantojums statistikā ir skaidri paredzēts.

52

Statistikas principi, ar ko regulē Eiropas statistikas izveidi, ir minēti Regulā (EK) Nr. 223/2009 par Eiropas statistiku. Uz šiem principiem ir pamatota kvalitātes nodrošināšanas sistēma, un tie ir juridiski saistoši. Prakses kodekss ir pašregulatīvs dokuments, ko pieņēmusi ESS komiteja; tā īstenošanu Eiropas Statistikas sistēmā uzrauga, pamatojoties uz salīdzinošo izvērtēšanu un uzlabošanas darbībām. Saskaņā ar grozīto Regulu (EK) Nr. 223/2009 dalībvalstis un Komisija veic visus nepieciešamos pasākumus, lai saglabātu uzticību Eiropas statistikai, ievērojot saistības attiecībā uz uzticēšanos statistikai.

54

Komisija ir atkārtoti izdevusi prasību iesniegt EPL inventarizācijas datus.

Jauna inventarizācija tika sākta 2014. gada decembrī. Tika noteikts, ka inventarizācijas dati jāiesniedz līdz 2016. gada 30. septembrim.

55

Iepriekš 54. punktā minētajā jaunajā inventarizācijā tiks iegūta jaunākā informācija par metodoloģiju, ko pēc tam varēs izmantot, lai novērtētu šajā apsvērumā minētos aspektus.

56

Strādājot Darba grupā jautājumos par lauksaimniecības kontiem un cenām 2014. gada decembrī, Komisija skatīja jautājumu par neatbilstībām, kas tika konstatētas vīna un olīveļļas uzskaitē, un šis darbs vēl tiek turpināts.

3. izcēlums, otrais ievilkums

Katrā valstī atšķirsies situācija attiecībā uz to, cik lielā mērā vienu un to pašu nelauksaimniecisko sekundāro darbību var atdalīt no lauksaimniecības vai cik lielā mērā tā nav atkarīga no administratīviem noteikumiem. Patiesībā Regulā (EK) Nr. 138/2004 ir skaidri pateikts, ka katrai valstij jāstāda pašai savs nenodalāmu nelauksaimniecisku sekundāro darbību saraksts atkarībā no lauksaimniecības īpatnībām konkrētajā valstī (1. pielikums, 1.30. punkts).

3. izcēlums, trešais ievilkums

Kā norāda Rumānijas varas iestādes, subsīdiu apstrāde atbilst Regulas (EK) Nr. 138/2004 noteikumiem. Attiecīgās subsīdijas ir tās, kuras izmaksātas vienotajā platībmaksājumu shēmā (SAPS), kas ir vienotās maksājumu shēmas vienkāršota versija, kuru piemēro dalībvalstīs, kas Eiropas Savienībai pievienojās 2004. gadā vai vēlāk⁴.

Rumānija apgalvo, ka saskaņā ar SAPS veiktie maksājumi ir subsīdijas, kas nav tiešā veidā saistītas ar produkciju vai ražošanas faktoriem 3.065. punkta izpratnē, un tās ir tiešs atbalsts ieņēmumiem 3.066. punkta izpratnē. Komisija kontrolēs šo jautājumu.

3. izcēlums, ceturtais ievilkums

Attiecībā uz Franciju Komisija kontrolēs šo jautājumu.

⁴ Atbilstoši Regulas (EK) Nr. 138/2004 pielikuma 2. sadaļai "Citas ražošanas subsīdijas":

3.065. Uzkrāšanas principa piemērošana citu ražošanas subsīdiu reģistrēšanā var nebūt vienkārša. (..) Ja subsīdijas nav tiešā veidā saistītas ar ražošanu vai ar ražošanas faktoriem, tad ir sarežģīti noteikt subsīdijas izmaksas pamatā esošā darījuma brīdi un nošķirt to no subsīdijas izmaksas brīža. Šajā konkrētajā gadījumā subsīdijas reģistrē tad, kad tās saņem.

3.066. Ieteicama šāda pieeja:

(..)

citas subsīdijas, kas nav tiešā veidā saistītas ar produkciju vai ar ražošanas faktoriem (tiešs atbalsts ieņēmumiem, atbalsts mazāk labvēlīgiem apgabaliem u. c.): ieteicams turpināt izmantot maksājuma veikšanas brīža kritēriju, jo ir grūti noteikt to, kad iesniegts pieteikums kompensācijas saņemšanai un vai attiecīgās summas ir precīzas.

57

Statistikas datu pārskatīšana ir standarta pieeja, ko visā pasaulē piemēro visās statistikas jomās. Pārskatu veic, kad ir pieejama jauna informācija, ko var integrēt rezultātos, lai sasniegtu labāku kvalitāti. Pārskati uzlabo rezultātu kvalitāti. Apstiprināšanas procedūras var izraisīt Komisijas reakciju pret sūtītāju, ja atjauninājumi pārsniedz konkrētas robežvērtības.

58

Komisija ir atgādinājusi konkrētajām četrām dalībvalstīm, ka tām ir jāiesniedz pašnovērtējumi.

Kopēja atbilde uz 60. un 61. punktu

Veids, kādā izvēlēta sistēma tiek īstenota, palīdz nodrošināt augstu vai zemu datu kvalitātes līmeni.

62

Kā nepārprotami norādīts ES tiesību aktos (Padomes Regulas (EK) Nr. 1217/2009 7. pants), vispirms atlases plānu apstiprina valsts komiteja, un tikai tad to nosūta Komisijai. Valsts statistikas iestādes ir pārstāvētas valsts komitejās, kur tās sniedz ekspertu padomus par precizitātes parametriem un uzticamības intervāliem.

Iepriekš Komisijas rīcībā nebija Palātas minētā pilnīgā informācija. Tomēr pēdējo gadu laikā situācija ir uzlabojusies.

63

Izlases lielums nav atkarīgs tikai no lauku saimniecību kopējā skaita vien, bet tajā ir jānodrošina lauksaimniecisko darbību pārstāvība atbilstoši lauksaimniecības nozares daudzveidībai, ņemot vērā lauku saimniecību veidus un lielumu katrā reģionā. Tāpēc tas, vai konkrēta saimniecību daļa uzskatāma par reprezentatīvu, ir atkarīgs no tā, cik līdzīgas ir vienā kopā ietvertās saimniecības.

Attiecībā uz Spānijas piemēru Palātas veiktās analīzes pamatā ir dati, kas vākti saskaņā ar iepriekšējo līgumu, ar ko ne vienmēr tika nodrošināta vēlāmā pārstāvība. Šis līgums tika pārskatīts, un uzlabojumi ir redzami nākamā gadu datos.

64

Komisija ir informēta par metodēm, ko izmanto, lai izraudzītos saimniecības, jo šī informācija ir iekļauta atlases plāna faktu lapā, kura dalībvalstīm katru gadu ir jāpaziņo (Komisijas Īstenošanas regulas (ES) 2015/220 3. pants). Tā kā šīs metodes ir zināmas, ir iespējams papildus analizēt jebkuru ietekmi, kāda subjektīvajiem faktoriem varētu uz iegūtās informācijas par ienākumiem pārstāvību.

Runājot par Spānijas izlasi, apakšreģioni nav viena no pārstāvības dimensijām. Patiesībā LSGDT datus ir jānodrošina LSGDT iedalījuma (reģiona) pārstāvība, un izlases lielumu nosaka, lai nodrošinātu šāda līmeņa pārstāvību. Tomēr tas nenozīmē to, ka tiešo maksājumu novērtēšana nebūs iespējama tāpēc vien, ka politiskie reģioni pilnībā neatbilst statistikas reģioniem. Visbeidzot, teritoriālo struktūru pārstāvība tiek nodrošināta ģeogrāfiskā apkopojuma augstākā līmenī (kā tas nereti ir izlases veida apsekojumos).

Kopēja atbilde uz 65. un 66. punktu

Komisija ir informēta par šīm grūtībām, un, analizējot datus par grupām, kurās ir mazāks izlasē ietvertu saimniecību skaits, tiek veikti atbilstoši pasākumi. Jāuzsver, ka LSGDT analīzi galvenokārt veic ekonomikas analītiķi, kuri strādā Komisijā, cieši sadarbojoties ar datu pārbaudītājiem un sakaru aģentūrām. Tāpat attiecībā uz katru no pētniekiem saņemto ārējo datu pieprasījumu datu analītiķi sniedz visu nepieciešamo palīdzību un informāciju, lai nodrošinātu datu pareizu interpretāciju.

68

Komisija ir informēta, ka mazākās saimniecībās grāmatvedības ne vienmēr veic uzskaiti. Tieši tāpēc attiecībā uz tādām valstīm kā Rumānija un Spānija lielāka uzmanība ir pievērsta tam, lai analizētu, ar kādiem risinājumiem būtu iespējams novērst nekvalitatīvu datu vākšanas risku.

Pēc lauksaimniecības nozares strukturālās attīstības analīzes Spānijas sakaru aģentūra ierosināja, sākot ar 2015. grāmatvedības gada datiem, noteikt augstāku robežvērtību, paredzot tādu pašu izlasē iekļauto saimniecību skaitu, kas ļaus mazās saimniecības, kurās neveic grāmatvedības uzskaiti, aizstāt ar reprezentatīvākām saimniecībām, kuras sniedz ziņojumus.

Attiecībā uz Rumāniju – ņemot vērā šīs valsts sarežģīto lauksaimniecības struktūru, jo tur atrodas aptuveni trešā daļa visu ES mazo saimniecību, – LSGDT izlasi un datu kvalitāti stingri novēro jau kopš pirmajiem gadiem pēc pievienošanās ES.

69

LSGDT rezultātus parāda ar gada darba vienību (piemēram, "Ienākumu rādītājs LSGDT/gada darba vienība"), tāpēc tie ir salīdzināmi, neatkarīgi no darba stundu skaita konkrētā saimniecībā.

70

Ir jārod līdzsvars starp ātru publicēšanu un apmierinošu datu kvalitāti. Tā kā informācija par saimniecību ienākumiem ir būtiska KLP un to nevar izmantot nepārbaudot, par prioritāti tiek izvirzīta datu kvalitāte, lai gan tiek īstenoti pastāvīgi centieni panākt ātrāku datu pieejamību (aptauja ar 2000 mainīgajiem tiek ik gadus izplatīta 28 dalībvalstīs, kopumā aptuveni 85 000 lauku saimniecībām).

Turklāt process apstiprinātu LSGDT datu pieejamības nodrošināšanai nav ilgāks par jebkuru citu datu avotu nodrošināšanas procesu, ja ir jāveic rūpīga datu pārbaude un ir jāapstiprina atsevišķu saimniecību sniegtie dati.

Komisijas publicētajās analīzēs, kuru pamatā ir LSGDT, ir iekļautas aplēses, kas dod iespēju analizēt datus ar ilgāku perspektīvu nekā pieejamie ikgadējie datu kopumi.

Turklāt Komisijas un dalībvalstu kopīgie centieni jau ir acīmredzami uzlabojuši to datu kvalitāti, kas būs pieejami 2013. gada KLP reformas novērtēšanai.

72

Rumānijai pieejamais ES finansējums ir EUR 160 katrai no 6000 izlasē iekļautajām saimniecībām, tātad kopā EUR 960 000 gadā. Komisija ir informēta par grūtībām, ar kurām šī dalībvalsts saskaras pieejamā finansējuma izmantošanā (lai gan jaunākā informācija liecina, ka naudas līdzekļi šobrīd tiek izmantoti, lai uzlabotu datu vākšanas IT sistēmu), tomēr tā lēš, ka ar to pietiktu, lai pilnveidotu LSGDT sistēmu Rumānijā.

Spānijā – pēc pēdējo gadu uzlabojumiem attiecībā uz LSGDT – Lauksaimniecības ministrija ir atsākusi savā tīmekļa vietnē un “Anuario de Estadísticas Agrarias” publicēt uz LSGDT pamatotus datus. Šis ir ļoti atzinīgi vērtēts pirmais solis ceļā uz to, lai nodrošinātu datu izmantošanu valsts vajadzībām.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 68. punktu.

73

LSGDT kvalitātes sistēma pastāv, un to veido juridiskā, organizatoriskā un procesuālā daļa.

- Prasības attiecībā uz LSGDT un LSGDT datiem ir izklāstītas pamata regulā.
- No dalībvalstīm saņemto datu kvalitātes pārbaude un pasākumi, kas paredzēti šīs kvalitātes uzlabošanai, ir aprakstīti par LSGDT atbildīgās vienības oficiālajās procedūrās.

Noteikumos, ar ko reglamentē LSGDT, ir nepārprotami ietverts “pienācīgi aizpildītu saimniecības apgrozījuma pārskatu” jēdziens un ir paredzēts, ka Komisija veic pārbaudi (Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 2015/220 11. un 13. pants).

74

Komisijai iesniegto datu pareizību novērtē vienādā procedūrā visām dalībvalstīm (t. i., datu kvalitātes ikgadējā apstiprināšana, kas aprakstīta vietnē: http://ec.europa.eu/agriculture/rica/collect_en.cfm#tnfqc un ikgadēji apmeklējumi uz vietas trīs ceturtdaļās valstu).

75

Komisija ir informēta par LSGDT darbības rezultātu problēmām atsevišķās dalībvalstīs un īsteno pasākumus šo nepilnību novēršanai. Ir ieviests gada plāns apmeklējumiem uz vietas un rīcības plāni, kā arī paredzētas papildu sanāksmes līdz šim panāktā progresa novērtēšanai attiecībā uz saskaņotajiem aspektiem. Šāda pieeja ir radījusi būtiskus uzlabojumus vairākās dalībvalstīs, piemēram:

- pēc vizītes Spānijā 2014. gadā un turpmākiem pasākumiem Spānijas varas iestādes ir nostiprinājušas LSGDT personālu, izmainījušas noteikumus līgumā ar datu vācējiem un izmeklējušas datu nepilnības, kā rezultātā ir atsākta LSGDT datu izmantošana un publicēšana;
- pēc vizītes Dānijā 2013. gadā un Somijā 2015. gadā, un turpmākiem pasākumiem tika analizēti daži ar attiecīgo izlašu īstenošanu saistītie aspekti un tika piedāvāti risinājumi, kas šobrīd tiek ieviesti.

Grieķijas LSGDT ietilpst rīcības plānā un sadarbības protokolā starp vairākām lauksaimniecības statistikā iesaistītām valsts iestādēm, un mērķis ir integrēt lauksaimniecības statistiku un administratīvos datus vienotā primārās nozares administratīvo un statistikas datu sistēmā. Šis rīcības plāns ir iekļauts Grieķijas saprašanās memoranda 2014. gada pārskatā, kurā minēta virkne darbību un kritēriju, par ko ir vienojušies Komisijas dienesti un kas paredzēti, lai risinātu jautājumus, attiecībā uz kuriem Grieķijas varas iestādes ir apņēmušās sasniegt izvirzītos mērķus.

76

Skatīt Komisijas atbildi uz 70. punktu.

81

Tiešo maksājumu sistēmas mērķi kopumā ir izklāstīti Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 24. apsvērumā. Iekļauto maksājumu mērķi attiecībā uz "ekoloģizāciju" un apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi, kā arī gados jauniem lauksaimniekiem, brīvprātīgu saistīto atbalstu un mazajām saimniecībām ir izklāstīti Regulā (ES) Nr. 1307/2013, attiecīgi 37., 46., 47., 49. un 54. apsvērumā.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 82. punktu.

82

Komisija uzskata, ka, lai novērtētu, vai ar ienākumiem saistītie KLP mērķi ir sasniegti, vienmēr būs nepieciešams prasmīgs novērtējums, kura pamatā ir vispusīga informācija. Daļēji tā iemesls ir ES lauksaimniecības nozares daudzveidība. Daļēji tas ir arī tāpēc, ka var tikt veiktas pamata korekcijas – gan lauksaimniecības nozarē, gan ārpus tās –, kuras pozitīvi (vai negatīvi) ietekmē izredzes gūt saimniecības ienākumus ilgtermiņā, bet kuras daži vienkārši rādītāji skaidri neparāda. Jebkurai līgumā minēto mērķu interpretācijai, kā arī pieejai, novērtējot to sasniegšanu, ir jābūt pietiekami plašai, lai attaisnotu šo sarežģītību.

Tas, ka tiešie maksājumi palīdz vienlaikus sasniegt vairākus mērķus, kā arī dalībvalstīm pieejamās dažādās tiešo maksājumu iespējas nedrīkst mazināt izvērtējuma sarežģītību. Tomēr šai situācijai ir vairāk priekšrocību nekā trūkumu. Zināmā mērā gan ekonomisko, gan vides mērķu īstenošana ar tiešo maksājumu starpniecību ir efektīva pieeja politikai un akcentē to, ka "ilgtspējai" ir vairākas dimensijas.

83

Rādītājiem ir jāatbilst Palātas minētajiem *RACER* kritērijiem *tikai tad, ja iespējams*. Vajadzības gadījumā, iespējams, ir jāizmanto aptuveni rādītāji, lai atspoguļotu parādību tad, ja tiešu rādītāju nav⁵.

84

Dati par lauksaimniecības ienākumiem (faktoru ienākums un uzņēmējdarbības ienākums) ir pieejami, un Komisija ir tos publicējusi tiešsaistē. Izmaiņas rādītāju vērtībās ir jāinterpretē un jāskata kontekstā, lai noteiktu cēloņsakarību ar politikas pasākumiem. Šis uzdevums politikas novērtējumā jāveic vērtētājam, jo neviens rādītājs nesniegs informāciju par to, kas ir izraisījis izmaiņas vērtībā.

85

Pat ja noteiktu mērķu nav, rādītāji dod iespēju novērot, vai ienākumi pieaug. Pasākumu neto ietekmi un to, vai tie veicina attīstību, var novērtēt tikai vērtēšanas posmā, ņemot vērā kontekstu, kā arī ietekmējošos faktorus utt. Rādītāji to nekādā ziņā nevar skaidri parādīt.

⁵ Skatīt: http://ec.europa.eu/smart-regulation/guidelines/docs/br_toolbox_en.pdf, 250.–251. lpp.

4. izcēlums, pirmais ievilkums

Komisija kopā ar dalībvalstīm ir izstrādājusi tādu rādītāju kopumu, kuri kopā ļautu sniegt vērtētājiem nepieciešamo informāciju.

Rādītāja uzdevums ir sniegt informāciju par lauksaimnieku atkarību no tiešajiem maksājumiem, nevis par to ienākumiem vispār.

Skatīt arī Komisijas atbildi uz 38. punktu.

4. izcēlums, otrais ievilkums

Rādītājs "Lauku saimniecības ienākumu mainīgums", kā pamatā ir LSGDT dati, nevar sniegt informāciju par tiešo maksājumu efektivitāti, jo, aprēķinot šo rādītāju, tiešos maksājumus neņem vērā. Šis rādītājs mēra saimniecības ienākumu nestabilitāti, kad tiešie maksājumi netiek izmaksāti (vai ir cita saistība ar valsts sektoru, piemēram, nodokļi).

4. izcēlums, trešais ievilkums

Rādītājs "Pievienotā vērtība primārajiem ražotājiem" nav paredzēts tam, lai sniegtu informāciju par ienākumiem, bet gan lai vēstītu par lauksaimnieku konkurētspēju pārtikas ražošanas ķēdē.

86

Attiecīgie dati ir pieejami (piemēram, īstenošanas rādītāji).

87

Atdalīti rādītāji nesniedz informāciju par lietderību vai alternatīviem scenārijiem. Tāds ir attiecīgi izvērtējuma un ietekmes novērtējuma uzdevums.

Secinājumi un ieteikumi

88

Revīzijā pieejamie ienākumu rādītāji tiek nereti sasaistīti ar tiešo maksājumu efektivitātes analīzi. Tomēr ienākumi nav vienīgais KLP mērķis, un tiešie maksājumi nav vienīgais KLP instruments, kas ietekmē ienākumus; tāpat to ietekme nav saistīta tikai ar ienākumiem, jo tie atbalsta arī privāto un sabiedrisko labumu kopīgu nodrošināšanu. Regulas (ES) Nr. 1306/2013 110. panta 3. punktā ir skaidri noteikts, ka ir jānovērtē visu KLP instrumentu kopīgā ietekme saistībā ar KLP kopīgajiem mērķiem. Konkrētāk, tiešie maksājumi, kas izpaužas kā platībatkarīgi maksājumi, veicina ne tikai atbalstu lauksaimnieku ienākumiem, bet sekmē arī citus mērķus, kuri saistīti ar zemes izmantojumu, piemēram, augsnes aizsardzību, bioloģiskās daudzveidības palielināšanu un klimata pārmaiņu radītās ietekmes mazināšanu. Kopā ar citiem KLP instrumentiem, piemēram, agrovides un klimata pasākumiem lauku attīstībā, tiešie maksājumi palīdz īstenot šos mērķus.

89

Lai gan tiešie maksājumi patiešām veido vairāk nekā divas trešdaļas no KLP budžeta, 30 % no šīs summas tiks sasaistīti ar to, vai Eiropas lauksaimnieki ievēro ilgtspējīgas lauksaimniecības praksi, kas labvēlīgi ietekmē augsnes kvalitāti, bioloģisko daudzveidību un vidi kopumā.

90

Tāpat Komisija izmanto vispāratzītus informācijas avotus un cenšas novērst nevajadzīgu administratīvo slogu. Informācijas pievienotā vērtība ir jānovērtē, ņemot vērā slogu un resursus, kas izmantoti informācijas iegūšanai.

91

Atsevišķiem rādītājiem un rīkiem ir gan stiprās puses, gan trūkumi, tomēr kopējā sistēma nodrošina vislabāko iespējamo līdzsvaru starp informācijas vajadzībām un ar to saistītajām izmaksām un administratīvo slogu.

Turklāt apzinātie statistikas datu ierobežojumi patiesībā parāda datu avotu galvenās iezīmes.

92 – KLP Kopīgā uzraudzības un novērtēšanas sistēma (KUNS)

KUNS nodrošina vispusīgu rādītāju kopumu, kas izmantojams KLP ietekmes, rezultātu un īstenošanas novērtēšanai kopumā. Katram rādītājam ir skaidri noteikti atbilstīgi datu avoti.

Līgumā pastāv saikne starp lauksaimniecības ražīguma celšanu un pietiekami augsta dzīves līmeņa panākšanu lauku iedzīvotājiem, jo īpaši palielinot lauksaimniecībā nodarbināto personu individuālos ienākumus. Tāpēc ir lietderīgi pievērst galveno uzmanību ienākumiem, kas gūti, veicot lauksaimniecisko darbību, jo šādi ienākumi ir primāri svarīgi KLP kontekstā. Attiecīgi ir ļoti svarīgi iegūt reprezentatīvus datus par ienākumiem, kas gūti no lauksaimnieciskām darbībām (pretēji lauku mājāsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem). Šos datus var salīdzināt ar vidējo atalgojumu citās tautsaimniecības nozarēs, lai tādējādi pamatotu atbalstu ES lauku saimniecību ienākumiem.

1. ieteikums. Sistēmu izveide būtiskas informācijas vākšanai un salīdzināšanai par lauksaimnieku ienākumiem

Komisija daļēji pieņem šo ieteikuma daļu un apsvērs, kā to varētu īstenot.

Komisija uzskata, ka varētu stiprināt pašreizējo sistēmu informācijas sniegšanai par ienākumiem no lauksaimnieciskās darbības, tomēr administratīvais slogs, kas saistīts ar sistēmas izveidi informācijas sniegšanai par lauku mājāsaimniecību rīcībā esošajiem ienākumiem, varētu būt lielāks par potenciālajiem ieguvumiem. Juridiskā pamata noteikšana šādi datu vākšanai būtu ļoti delikāts jautājums.

Lauku mājāsaimniecību rīcībā esošie ienākumi ir daudz plašāks jēdziens par lauku saimniecību ienākumiem. KLP atbalsta lauksaimnieku ienākumus, atbalstot to lauksaimniecisko darbību. Tāpēc, lai novērtētu, vai mērķis ir sasniegts, ir svarīgi analizēt no lauksaimnieciskās darbības gūto ienākumu attīstību.

Komisija pieņem šo ieteikuma daļu.

93

Apzinātie statistikas datu ierobežojumi patiesībā parāda datu avotu galvenās iezīmes.

94

Komisija ņem vērā šo apsvērumu un tvērumu iespējamai tālākai EPL attīstībai.

2. ieteikums. EPL pilnveidošana

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija ir iecerējusi:

- pilnveidot EPL nolūkā tādējādi sniegt sīkāku informāciju par faktoriem, kuri ietekmē ienākumus no lauksaimniecības;
- veikt pētījumu, lai izvērtētu, vai EPL ir iespējams pilnveidot, lai sniegtu pamatotas aplēses par lauksaimnieku saražoto sabiedrisko labumu ekonomisko vērtību;
- pārrunāt ar dalībvalstīm iespēju oficiāli vienoties par operacionālajiem pasākumiem reģionālo EPL ietveršanai;
- pārbaudīt, vai EPL informācija tiek pienācīgi izmantota ienākumu rādītājos.

95

LSGDT tika izveidots, lai vāktu grāmatvedības datus, kas jo īpaši nepieciešami:

- a) apsekojumā ietverto lauku saimniecību ienākumu noteikšanai;
- b) lauku saimniecību saimnieciskās darbības analīzei.

Tas attiecas uz vairāk nekā 90 % tiešo maksājumu. Tas neattiecas uz saņēmējiem, kas galvenokārt ir lauksaimnieki, kuri strādā nepilnu slodzi vai kuriem lauksaimniecība ir iztikas avots un kuri nerasniedz attiecīgās apsekojuma robežvērtības, un saņem tikai nelielu daļu kopējā budžeta. Šie saņēmēji, visticamāk, neuztur saimniecības grāmatvedību, ko varētu izmantot LSGDT.

Komisija uzskata, ka pašreizējie rādītāji par ienākumiem, kas gūti no lauksaimnieciskās darbības, atspoguļo, ciktāl iespējams, šā brīža situāciju lauksaimniecības jomā un sniedz pietiekamus un saskanīgus datus par iespējami lielāko daļu KLP pasākumu sniegto ieguvumu saņēmēju.

Kopš 2010. gada LSGDT daļēji iekļauj arī informāciju par citiem ar saimniecību saistītajiem ienākumiem (citas ienākumus nesošas darbības, kas tieši saistītas ar saimniecību). Šis aspekts vēl vairāk nostiprināts jaunajā to datu kopumā, kas vācami par 2014. grāmatvedības gadu un turpmākiem gadiem.

3. ieteikums. Sinerģijas veidošana starp LSGDT un citiem statistikas instrumentiem

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija uzskata, ka pašreizējie rādītāji par ienākumiem, kas gūti no lauksaimnieciskās darbības, atspoguļo, ciktāl iespējams, šā brīža situāciju lauksaimniecības jomā un sniedz pietiekamus un saskanīgus datus par iespējami lielāko daļu KLP pasākumu sniegto ieguvumu saņēmēju.

LSGDT dati jau ietver gandrīz visas ES subsīdijas. Attiecībā uz mazo saimniecību/saņēmēju pārstāvību – tā kā šo saimniecību rīcībā nav pietiekami kvalitatīvu datu, lai nodrošinātu, ka to līdzdalība LSGDT būtu pamatota uz grāmatvedības un uzskaites praksi, Komisija par pamatu izmantos informācijas administratīvo resursu labāku izmantojumu.

96

Komisija ir atkārtoti izvirzījusi prasību iesniegt EPL inventarizācijas datus, lai iegūtu jaunāko informāciju par EPL metodoloģiju un datu avotiem, ko dalībvalstis ir izmantojušas.

4. ieteikums. EPL kvalitātes uzlabošana

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija plāno sākt regulāru kvalitatīvu ziņojumu sniegšanu par EPL un atbilstības novērtējumu, lai iegūtu pamatotu apstiprinājumu tam, ka dalībvalstis ir izveidojušas kvalitātes nodrošināšanas sistēmu.

97

Izlases lielums nav atkarīgs tikai no lauku saimniecību kopējā skaita vien, bet tajā ir jānodrošina lauksaimnieciskās darbības pārstāvība atbilstoši lauksaimniecības nozares daudzveidībai, ņemot vērā lauku saimniecību veidus un lielumu katrā reģionā. Tāpēc tas, vai konkrēta saimniecību daļa ir uzskatāma par reprezentatīvu, ir atkarīgs no tā, cik līdzīgas ir vienā kopā ietvertās saimniecības.

Attiecībā uz jautājumu par nepietiekamu finansējumu – dažās Palātas apmeklētajās valstīs, piemēram, Rumānijā, ir aprēķināts, ka pieejamais ES finansējums ir pietiekami liels, lai pilnveidotu LSGDT sistēmu.

98

Komisija ir informēta par LSGDT darbības rezultātu problēmām atsevišķās dalībvalstīs, un īsteno pasākumus šo nepilnību novēršanai. Ir ieviests gada plāns apmeklējumiem uz vietas un rīcības plāni, kā arī paredzētas papildu sanāksmes līdz šim panāktā progresa novērtēšanai attiecībā uz saskaņotajiem aspektiem. Šāda pieeja ir radījusi būtiskus uzlabojumus vairākās dalībvalstīs.

5. ieteikums. LSGDT kvalitātes uzlabošana

Komisija pieņem šo ieteikumu un jau ir sākusi īstenot tā daļas.

Komisija ir informēta par LSGDT darbības rezultātu problēmām atsevišķās dalībvalstīs, un tiek veikti pasākumi šo nepilnību novēršanai. Tiek īstenots uz gada plāns apmeklējumiem uz vietas un rīcības plāni, kā arī paredzētas papildu sanāksmes līdz šim panāktā progresa novērtēšanai attiecībā uz saskaņotajiem aspektiem. Pēdējo gadu laikā šāda pieeja ir radījusi būtiskus uzlabojumus vairākās dalībvalstīs. Turklāt atsevišķās iepriekšējā Palātas veiktajā revīzijā konstatētās nepilnības ir jau novērstas.

99

Tiešo maksājumu sistēmas mērķi kopumā ir izklāstīti Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 24. apsvērumā. Iekļauto maksājumu mērķi attiecībā uz "ekoloģizāciju" un apgabaliem, kuros ir dabas ierobežojumi, kā arī gados jauniem lauksaimniekiem, brīvprātīgu saistīto atbalstu un mazajām saimniecībām ir izklāstīti Regulā (ES) Nr. 1307/2013, attiecīgi 37., 46., 47., 49. un 54. apsvērumā. Komisija uzskata, ka, lai novērtētu, vai ar ienākumiem saistītie KLP mērķi ir sasniegti, vienmēr būs nepieciešams prasmīgs novērtējums, kura pamatā ir vispusīga informācija. Jebkurai līgumā minēto mērķu interpretācijai, kā arī pieejai, novērtējot to sasniegšanu, ir jābūt pietiekami plašai, lai attaisnotu šo sarežģītību.

Dalībvalstīm pieejamās dažādās tiešo maksājumu iespējas nedrīkst mazināt izvērtējuma sarežģītību. Tomēr šai situācijai ir vairāk priekšrocību nekā trūkumu, jo dažādās pieejamās tiešo maksājumu iespējas palīdz dalībvalstīm efektīvāk risināt konkrēto situāciju to attiecīgajās lauksaimniecību nozarēs.

100

Komisija uzskata, ka rādītāji atbilstoši to definīcijai pašreizējās uzraudzības un novērtēšanas sistēmas kontekstā nodrošina vislabāko līdzsvaru starp vajadzību pēc informācijas KLP izpildes novērtēšanai un saistītajām izmaksām un administratīvo slogu.

Katram rādītājam neapšaubāmi ir zināmi ierobežojumi. Tāpēc Komisija izmanto rādītāju kopumu un datus. Rādītāji vien nevar sniegt informāciju par to, vai mērķi ir efektīvi sasniegti, tam ir vajadzīga padziļināta analīze. Pasākumu neto ietekmi un to, vai tie veicina attīstību, var novērtēt tikai vērtēšanas posmā, ņemot vērā kontekstu, kā arī ietekmējošos faktorus utt. Rādītāji to nekādā ziņā nevar skaidri parādīt.

6. ieteikums. Lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto KLP pasākumu rezultātu novērtēšanas uzlabošana

Komisija pieņem šo ieteikumu.

Komisija arī turpmāk sekmēs vērtētāju labo praksi izmantot papildu informāciju, katrā atsevišķā gadījumā papildinot datus, kas vākti uzraudzības un novērtēšanas sistēmā, lai spriestu par sasniegtajiem rezultātiem, tomēr, ieviešot šajā sistēmā papildu datus un tādējādi paplašinot to, tiks radīts nepamatots administratīvais slogs.

KĀ PASŪTĪT ES IZDEVUMUS

Bez maksas izdevumi

- Viens eksemplārs:
ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).
- Vairāk nekā viens eksemplārs vai plakāti/kartes:
Eiropas Savienības pārstāvniecībās
(http://ec.europa.eu/represent_lv.htm),
Eiropas Savienības delegācijās valstīs, kas nav ES dalībvalstis
(http://eeas.europa.eu/delegations/index_lv.htm),
ar *Europe Direct* dienesta starpniecību
(http://europa.eu/contact/index_lv.htm)
vai piezvanot uz tālruņa numuru 00 800 6 7 8 9 10 11 (zvanīšana bez maksas no jebkuras vietas Eiropas Savienībā) (*).

(*) Informāciju sniedz bez maksas, tāpat arī lielākā daļa zvanu ir bezmaksas (izņemot dažus operatorus, viesnīcas vai taksofonus).

Maksas izdevumi

- Ar *EU Bookshop* starpniecību (<http://bookshop.europa.eu>).

Lauksaimnieku ienākumi un dzīves līmenis ir jautājumi, kuriem ES kopējā lauksaimniecības politikā ir pievērsta īpaša uzmanība. Gandrīz trešdaļa ES budžeta joprojām tieši vai netieši tiek atvēlēta lauksaimnieku ienākumu atbalstam.

Palāta pārbaudīja sistēmu, ko Komisija ir izveidojusi, lai mērītu lauksaimnieku ienākumus un to ienākumu atbalstam adresēto ES pasākumu rezultātus.

Palāta konstatēja, ka šī sistēma nav pietiekami labi izstrādāta un lauksaimnieku ienākumu analīzei izmantoto statistikas datu kvalitāte un kvantitāte ir būtiski ierobežota.

Palāta iesaka Komisijai izstrādāt pilnīgāku sistēmu, lai sniegtu informāciju par lauksaimnieku ienākumiem, un pilnveidot pašreizējos pasākumus ienākumu datu kvalitātes nodrošināšanai. Komisijai arī no paša sākuma jāformulē pienācīgi darbības mērķi un bāzes dati, ar kuriem var salīdzināt lauksaimnieku ienākumu atbalstam paredzēto ES pasākumu rezultātus.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Publikāciju birojs